

Üniversite Öğrencilerinin Risk Alma Tutumları ile Kimlik Statüleri ve Bazı Demografik Değişkenler Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi

Murat Sinan ÖZKAN*^a, Kemal ÖZTEMEL^b

Makale Bilgisi

DOI:

Makale Geçmişi:

Geliş 09.01.2018

Kabul 31.05.2018

Anahtar Kelimeler:

Risk alma tutumu,
Kanonik korelasyon,
Kimlik statüleri.

Makale Türü: Araştırma makalesi

Öz

Bu araştırmanın amacı üniversiteye devam eden genç yetişkinlerin risk alma tutumlarını ve kimlik statülerini cinsiyet değişkenlerine göre incelemek ve risk alma tutumları ile kimlik statüleri arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktır. Bu çalışmada iki veya çok değişkenli korelasyonel ve karşılaştırma türlerine ayrılan ilişki tarama modeli kullanılmıştır. Çalışmanın araştırma grubunu Gazi Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara Üniversitesi ve Erciyes Üniversitesi'nin çeşitli bölümlerinde okumakta olan toplam 1417 öğrenciden oluşmaktadır. Bu çalışmada veri toplamak için Öner'in (2009) uyarlamış olduğu Belirli Alanlara Özgü Risk Tutum Ölçeği (BARTÖ) ile Oskay'ın (1997) uyarlamış olduğu Genişletilmiş Ego Kimlik Statüleri Ölçeği (EOM-EIS-2) kullanılmıştır. Araştırma verilerinin analizinde üniversite öğrencilerinin risk alma tutumunun cinsiyete ve sınıfa göre farklılaşıp farklılaşmadığını bulmak için t testi ve varyans analizi kullanılmıştır. Ayrıca üniversite öğrencilerinin risk alma tutumu ile kimlik statüleri arasındaki ilişkinin incelenmesinde kanonik korelasyon analizi kullanılmıştır.

Examination of the Relationships between University Student's Risk Taking Attitudes, Identity Status and Some Demographic Variables

Article Information

DOI:

Article History:

Received 09.01.2018

Accepted 31.05.2018

Keywords:

Risk taking attitudes,
Canonical correlation,
Ego identity status.

Article Type: Research article

Abstract

This study aims to review the risk taking attitudes and identity status according to gender and grade level, the relationship between risk taking attitudes and identity status of young adults who are continue their university education. The study group of this study consists of a total of 1417 students studying at different departments at Gazi University, Hacettepe University, Orta Doğu Teknik University, Ankara University and Erciyes University. For data collection data of this study, Öner's adaptation of Attitude Scale Special to Specific Ranges (BARTÖ) and Oskay's Extended Ego Social Status Scale (EOM-EIS-2) are used. In the analysis of the research datas, t-test and of one way variance (ANOVA) are used to find out university student's risk taking attitudes whether changeable or unchangeable under some unsteady circumstances. Moreover, analysis of canonical correlation is used to examination of the relationship between risk taking attitudes of students' and identity status.

*İlgili Yazar: muratoz20@yahoo.com

^a Doktora Öğrencisi, Bursa Uludağ Üniversitesi, Bursa/Türkiye, <http://orcid.org/0000-0002-6118-9658>

^b Doc. Dr., Gazi Üniversitesi, Ankara/Türkiye

Giriş

Toplum içerisinde çok çeşitli rollere sahip olan genç bireyler, kimi zaman kendi isteklerini yapmak istemekte, istemediklerini de yapmakta direnmektedirler. Genç bireyler, bazı durumlarda yetişkinlerden tavsiye almayı reddetmekte, özgürce ve içinden geldiği gibi karar vermekte ve bazı durumlarda da kendine buyruk davranışlar sergilemektedirler. Genç bireylerin içinde buldukları bu dönem bireyin kimlik oluşumunun son basamaklarına girdiği ve kendisiyle özdeşleşen kimliği aradığı bir dönemdir. Arnett'e (2007, s. 73) göre kimlikle ilgili yapılandırmalar her ne kadar ergenlikle başlamasına rağmen temel araştırmalar ve deneyimler yetişkinlik döneminde de gerçekleşmektedir. Bu bakımdan Erikson'un, Levinson'un ve Keniston'un insan gelişimi ile ilgili yaklaşımları temel alınarak 18-25 yaş arasındaki dönemi ergenlikten yetişkinliğe geçiş dönemi olarak tanımlanmıştır (Deniz, 2011). Bacanlı (2009) ise bu dönemi yetişkinlik (18 – 30 'lu yaşlar) dönemi olarak nitelendirmektedir. Genç yetişkinliğe giriş dönemindeki bireyler hem psikososyal, fiziksel, duyuşsal, bilişsel ve psikomotor gelişim görevleri ve sorunları ile hem de yükseköğrenimin getirdiği problemlerle karşılaşan bireylerdir (Ögel, Dönmez, Eke, Erol ve Taner, 2007). Gençler, ne ergen ne de yetişkin olarak görüldüğünden bu dönem bireyler için ergenlikten yetişkinliğe geçiş döneminin sıkıntılarını taşımaktadır. Bu dönemde gençler, kimlik krizi, toplum değerlerine uyum sağlama ve sosyal olgunluğa erişme gibi birtakım gelişim görevlerini yerine getirme ile karşı karşıyadır (Özgüven, 1992). Bu bakımdan genç bireylerin yaşadıkları sorunlar; ekonomik, eğitim ve öğrenim, sosyo-kültürel, duygusal ve psikolojik problemler başlıkları altında toplanabilmektedir (Özgüven, 1992; Korkmaz, 2000). Üniversite dönemi gençlerin ortalama 18–25 yaşlar arasını kapsadığı bir dönemdir. Bu nedenle üniversite öğrencileri bazı durumlarla başa çıkmak için olumsuz denilebilecek riskli tutumlara yönelebilmektedir.

Risk, bireyin sosyolojik ve psikolojik sürecini engelleyebilecek faktörlerin toplamıdır. Risk alma tutumu ise, çok farklı yanları olan bir davranış şeklidir ve kişinin bilişsel, fiziksel, duygusal, psikososyal gelişiminden etkilenecek gelişen veya gelişmeyen bir davranıştır (Trimpop, 1994). Bireyin yetişkin olma sürecini engelleyen, olumlu gelişim özelliklerini tehlike altına alan istemli risk alma tutumu olarak tanımlayabiliriz (Vertzberger, 1998). Risk alma tutumu olumsuzluk ya da hayatın sonlanmasıyla sonuçlanabilecek yaşamsal ve sosyal açıdan tehlike yaratabilecek davranışlar olarak da tanımlanmaktadır (Gonzales & Tiffany, 1994). Moore ve Gullone (1996) ise risk alma tutumunu olası olumsuz sonuçlar (kayıplar) içeren ancak algılanan birtakım olumlu sonuçlar (kazançlar) ile dengelenmiş olan davranış olarak tanımlamaktadır. Günümüz gençleri için, çalışmadan başarmanın yollarını bulmaya, hemen ünlü olmaya, çok para kazanmaya ve politik inançları için ölümü göze alma gibi riskli tutumlar sergiledikleri görülmektedir (Hablemitoğlu ve Yıldırım, 2009). Genç bireylerin, yetişkin olma sürecinde riskli tutumlar sergilemesi ve kimlik geliştirme açısından da kritik dönemde oldukları unutulmamalıdır. Üniversite döneminde bireyler farklı etkileşimlerde bulunmakta, yeni akademik ve sosyal ortama uyum sağlama, kimlik oluşum sürecine uyum sağlama, sosyal özgürlükleri içinde bağımsızlığı, arkadaş ve karşı cinsle olan ilişkilerini sorgulama ve kimi zamanda daha önce denemedikleri riskli davranışları deneme girişimlerinde buldukları görülmektedir (Yeşilyaprak, 2005). Bu durum, genç bireylerin gelişim görevlerini yerine getirebilmeleri ve yaşam deneyimlerini karşılayabilmeleri için risk alma tutumları sergilemelerine neden olabilir. Erikson (1968) yetişkinliğe geçiş aşamasında olan bireylerin kimlik yapılandırma sürecinde kimlik alanlarıyla ilgili pek çok girişimde bulduklarını ve bu girişimler esnasında pek çok risk alma tutumu gösterdiklerini belirtmektedir (Erikson, 1984). Bu tutumlar, sigara ve içki içmek, geceleri geç saatlere kadar dışarıda kalmak, dikkat çeken makyaj yapmak, ilk cinsellik deneyimlerine girişmek ya da bunlara girişme çabasında bulunmak gibi risk içeren tutumlardır (Temel ve Aksoy, 2001). Gençler, genelde hayatlarının bu dönemlerinde doğal olarak kendilerine odaklanmışlardır ancak dünyada nasıl bir yer edinecekleri ve insanlarla ilişkileri nasıl ilişki kurabilecekleri gibi konularda büyük resmi görebilmek için desteğe ihtiyaç duyarlar. Bu desteği sağlarken riskli tutumlar sergileyebilirler (Morsümbül, 2013b, s. 880). Belirli alanlara özgü risk alma tutum ölçeğinin 8 alt boyutu aşağıda sıralanarak açıklanmıştır.

1. *Okulda etik risk alma tutumu (ethics in school)*; etik, iyiyi kötüyü ve ahlakı araştırmamıza yardımcı olan prensipler bütünü olarak tanımlanmaktadır (Cevizci, 2002). Okulda etik alt boyutuna bakılırsa, bireylerin okul ortamında yapmış oldukları etik dışı tutumların tümünü kapsayan davranışlardır (Öner, 2009). Bu tutumlar bireylerin eğitim ortamında yaptığı riskli tutumların tümüdür. Bunlar, kopya çekmek, bir başkasının yerine imza atmak veya taklit etmek,

bir başkasının ödevini çalmak gibi eğitim ortamında gerçekleştirilen riskli tutumlardır (Weber, Blais & Betz, 2002).

2. *Gündelik yaşamda etik risk alma tutumu (ethics in everyday life)*; yaşam içerisinde yapılması gereken kurallar örüntüsü vardır. Bu kurallar bireyleri gündelik hayatta etik ve ahlaki davranmaya yönlendirmektedir. Bu etik ve ahlaki davranışlar aile, iş ve toplumda oluşan tutum ve davranışlardır. Bireyler bu tutum ve davranışlar ile risk alma tutumları sergileyebilmektedirler. Bu riskli tutumlara örnek verecek olursak; hırsızlık yapmak, vergileri olduğundan az göstermek ve internet kullanımı ile ilgili gündelik yaşamda sergilenen riskli tutumlardır (Öner, 2009).
3. *Yatırım risk alma tutumu (financial)*; bireyler yatırımı daha çok para kazanmak ve daha fazla parayı bir işe bağlamak şeklinde düşünmektedir (Kalkan, 2001). İnsanların yaşamında yaygın olarak para, gelir, servet gibi ekonomik kaynaklar ile önemli yaşamsal ihtiyaçları karşılamak ve yönlendirmek vardır. Ekonomik kaynaklarla ilgili kararların önemli nedeni riskli tutumlardır. Ekonomik kararlar, para ile ilgili tüm sonuçları içerir. Bu sonuçlar birey ile ilgili olan sağlık ve çevresel risk olasılıklarının artmasına neden olmaktadır (Öner, 2009; Hablemitoğlu ve Yıldırım, 2011). Yatırım alanındaki risk alma tutumları gelirin çoğunu borsada oynamak, yatırım şirketine yatırım gibi davranışları kapsamaktadır.
4. *Şans risk alma tutumu (gambling)*; Şans oyunlarının (sayısal loto, iddia, poker oyunu vb.) kuralları farklı olsa da nitelik ve mantık açısından farklılık yoktur. Şans oyunlarının birçoğu yüksek bir bağımlılık potansiyelini de beraberinde getirir ve oynayan kişilerin ölçüsüz bir şekilde risk alma tutumlarına yol açmasına sebep olmaktadır. Bu bağlamda şans alanında risk alma tutumu paranın çoğunu şans oyunlarına yatırmak, borsaya yatırmak gibi riskli tutumlara örnek verilebilir (Öner, 2009; Yaşar, 2011).
5. *Sağlık risk alma tutumu (health)*; bireylerin sağlıklı olma durumlarına zarar veren her türlü davranışlar olarak tanımlanmaktadır. Bireylerin yaşamında birçok şey (sigara, alkol, uyuşturucu vb.) sağlığını olumsuz etkileyebilir. Bu anlamda sağlık alanında risk alma tutumları incelendiğinde alkol ve uyuşturucu kullanmak, korunmadan seks yapmak gibi davranışlara örnekler verilebilir (Öner, 2009).
6. *Güvenlik risk alma tutumu (safety)*; bireylerin sağlığını ve güvenliğini olumsuz etkileyecek riskli tutumlardır. Ülkelerin çoğunda ölüm riski nedenleri motorlu taşıt kazaları, insan vücuduna verilen zararlar olarak nitelendirilmektedir (Çamur, Üner, Çilingiroğlu ve Özcebe, 2007; Öner, 2009). Dolayısıyla güvenlik riskli tutumlara örnek verecek olursak kasksız bisiklet ve motosiklet kullanmak, emniyet kemeri takmadan araç kullanmak gibi riskli tutumlara örnek verilebilir.
7. *Eğlence risk alma tutumu (recreational)*; Zuckerman (2007) eğlence risk alma tutumunu (heyecan arama davranışı), eğlenceli, yeni, karmaşık ve yoğun heyecan ve deneyimler aramak, bu tür deneyimler uğruna fiziksel, sosyal, yasal ve parasal risk almaya istekli olmak şeklinde tanımlamıştır. Bu doğrultuda eğlence risk alma tutumuna bakılacak olursa tehlikeli sporlardan birisini yapmak (dağa tırmanmak, bungee jumping, hız yarışlarına katılmak vb.), hiç bilinmeyen bir yere yolculuk yapmak gibi riskli tutumlardır (Öner, 2009).
8. *Sosyal risk alma tutumu (social)*; bireyler sosyal alanda risklerle karşı karşıya kalmaktadır. Bireyler risk alırken norm dışı veya antisosyal davranışlar sergileyerek risk alma tutumu gösterebilmektedirler. Bireylerin göstermiş olduğu risk alma tutum alanları sosyal ilişkiler, meslek seçme ve yalnız kalmak gibi riskli alanları olarak kabul edilmektedir (Öner, 2009; Uçan ve Kıran Esen, 2015).

Marcia, Erikson'un ifade ettiği kimlik sürecinin ölçülebilirliği ve gözlenebilirliği ile ilgilenmiştir (Çelen, 2007). Marcia, kimlik yapısının durağan değil, dinamik olduğundan söz ederek Erikson gibi kimlik sürecini yaşam boyu olarak ele almıştır (Marcia, 1980). Marcia'nın oluşturduğu kimlik statüsü modelinde seçeneklerin araştırılması, bağlanma değişkenleri ve içsel yatırımları göz önüne alarak dört kimlik statüsü tanımlamıştır. Bunlar başarılı, moratoryum, ipotekli ve dağınık kimlik statüleridir. (Morsünbül ve Tümen, 2008). Kimlik statüleri açısından risk alma tutumuna bakıldığında başarılı kimlik statüsündeki bireylerin yaşamlarında iş ve ideoloji alanlarında sağlıklı bağlantılar kurmaktadır. Bireyler

kendi seçimlerini yaparlar ve kendi seçimlerinin neden yaptıklarının farkında olduğunu bilirler. Stres, kaygı gibi olumsuz durumlarla başa çıkma davranışları diğer kimlik statülerine göre daha başarılıdır. Bu şekilde sağlıklı bağlantı kuran ve ego savunma gücü yüksek olan bireylerin risk alma tutumları sergileme olasılıkları daha az olmaktadır. İpotekli kimlik statüsündeki bireylerin otorite figürleriyle daha az sorun yaşamaları diğer dağınık ve moratoryum kimlik statülerine göre risk-alma tutumları gösterme olasılıkları daha az olmaktadır. Bu statüdeki bireyler çevre tarafından yönelimli ve kendi özgürlüklerinin sorumluluğunu taşıyamazlar. Farklı yapıları keşfetme merakları yoktur. Bu nedenle bireyler diğer kimlik statülerine göre daha az riskli tutumlar sergilemektedirler. Moratoryum kimlik statüsündeki bireylerin kimlik oluşturma sürecinde otorite figürlerine karşı olması risk alma tutumları sergilemesine neden olmaktadır. Moratoryum kimlik statüsündeki bireyler ebeveynlerin ve çevresindeki bireylerin isteklerini yeteneği doğrultusunda uzlaşma çabası içerisine girememektedirler. Bu nedenle çevreleriyle mücadele içerisine girerek kişilerarası ilişkilerde belirsiz ve gergindirler. Dolayısıyla bireylerin risk alma tutumlarını sergilemeleri yüksek olabilmektedir. Dağınık kimlik statüsündeki bireylerde ise, kimlik oluşturma süreciyle pek fazla ilgilenmedikleri otorite figürlerine karşı uzakta olmak istemeleri risk alma tutumlarına başvurma eğiliminde olmaktadır. (Marcia, 1980; Archer & Waterman, 1990; Marcia, 1994). Dağınık kimlik statüsündeki bireyler, kimlik yapılandırma sürecinin verdiği endişeyi azaltmak için risk alma tutumları gösterebilirler (Çelen, 2007). Bütünleşmiş ve tutarlı kimlik yapısı gençlerin geleceği hakkında daha iyimser, daha yüksek seviyede benlik saygısı, daha dengeli risk alma tutumu sergilemesine neden olmuştur. Bütünleşmemiş ve tutarlı olmayan kimlik yapısına sahip gençlerin gelecek kaygıları yüksek, daha düşük benlik algısı, içsel problemlerin yanında dışsal problemlerle karşılaşan gençlerin riskli tutumlar sergiledikleri görülmektedir (Morsümbül, 2013a).

Sonuç olarak genç bireylerin kimlik yapılandırma sürecinin risk almayla olan ilişkilerinin incelenmesi risk alma tutumuyla ilgili yapılacak çalışmalara yol gösterici olabilir. Risk alan bireylere ilişkin önleyici ve ruh sağlığı hizmetlerinin daha etkili bir biçimde planlanmasında yol gösterici olacağı düşünülmektedir. Ayrıca bireylerin risk alma tutumu ile kimlik statüleri arasındaki ilişkilerinin ortaya çıkarılması psikolojik ve sosyal hizmetlerin niteliğini arttırmak için katkı sağlaması beklenmektedir. Bu nedenle; üniversite öğrencilerinin risk alma tutumları ile kimlik statüleri ve bazı demografik değişkenler arasındaki ilişkilerin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla araştırmada;

1. Üniversite öğrencilerinin belirli alanlara özgü risk alma tutumları (okulda etik, gündelik yaşamda etik, yatırım, şans, sağlık, güvenlik, eğlence ve sosyal) cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
 2. Üniversite öğrencilerinin belirli alanlara özgü risk alma tutumları (okulda etik, gündelik yaşamda etik, yatırım, şans, sağlık, güvenlik, eğlence ve sosyal) sınıf düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
 3. Üniversite öğrencilerinin belirli alanlara özgü risk alma tutumları ve ego kimlik statüleri değişken setleri arasındaki ilişki ne düzeydedir?
- 3.1.** Üniversite öğrencilerinin belirli alanlara özgü risk alma tutumları ve ego kimlik statüleri kümelerinin birleşiminde kaç tane anlamlı kanonik değişken çifti vardır?

Yöntem

Çalışmanın türü, veri toplama araçları, geçerliği ve güvenilirliği, veri toplama süreci, verilerin analizi, sınırlılıkları gibi çalışma ile ilgili yöntemsel konular bu ana başlık altında ele alınmalıdır.

Araştırma Modeli

Bu araştırma betimsel ve ilişkisel bir araştırmadır. Bu araştırmada iki veya çok değişkenli korelasyonel ve karşılaştırma türlerine ayrılan ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Bu çalışmanın araştırma grubunu üniversite öğrencileri oluşturmuştur. Araştırma grubu, Sadece şans unsuruna göre öğelerin seçilmesine imkan sağlayacak şekilde oluşturulan basit tesadüfi örnekleme yöntemi kullanılmıştır.

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın araştırma grubunu 2015-2016 öğretim yılı bahar döneminde Orta Doğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ), Gazi Üniversitesi, Ankara Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi ve Erciyes Üniversitesi merkez kampüslerinde öğrenim gören araştırmaya katılmaya gönüllü öğrenciler oluşturmuştur. Araştırma grubu Gazi Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, (ODTÜ), Ankara Üniversitesi ve Erciyes Üniversitesi'nin çeşitli bölümlerinde okumakta olan toplam 1417 öğrenciden oluşmaktadır. Katılımcıların 72'si (% 5.1) 18 yaşında, 172'si (% 12.2) 19 yaşında, 334'ü (%23.6) 20 yaşında, 440'ı (%31.1) 21 yaşında, 299'u (%21.1) 22 yaşında, 83'ü (%5.9) 23 yaşında, 16'sı (% 1,1) 24 yaşında olduklarını belirtmişlerdir. Ayrıca kız öğrencilerin 878'i (%55) ve erkek öğrencilerin ise 539'u (%45) oluşturmuştur.

Veri Toplama Araçları

A. Kişisel bilgi formu

Araştırmacılar tarafından katılımcıların cinsiyet ve sınıf düzeyi değişkenlerini belirlemek amacıyla kişisel bilgi formu hazırlanmıştır.

B. Belirli Alanlara Özgü Risk Tutumları Ölçeği

Weber, Blais ve Betz (2002) tarafından geliştirilen Belirli Alanlara Özgü Risk Tutumları Ölçeği (Domain-Specific Risk Attitude Scale)'ni 40 maddeli, *hiç uygun değil, uygun değil, emin değilim, uygun ve çok uygun* 5'li derecelenmeli likert tipi şeklinde 6 boyutlu olarak geliştirilmiştir. Türkçeye Öner tarafından 18 madde eklenerek 5'li derecelenmeli likert tipi ve 8 boyutlu olarak uyarlanmıştır. Bu çalışmada elde edilen Cronbach alpha katsayı ile hesaplanan iç tutarlık katsayıları sırasıyla: Okul Yaşamındaki Etik alt boyutu için 0,71; Gündelik Yaşamdaki Etik alt boyutu için 0,70; Şans Oyunları alt boyutu için 0,70; Yatırım alt boyutu için 0,73; Güvenlik alt boyutu için 0,68; Sağlık alt boyutu için 0,64; Eğlence alt boyutu için 0,70 ve Sosyal alt boyutu için 0,70 bulunarak yeterince güvenli olduğu görülmüştür. Okulda etik risk alma tutumu (ethics in school); etik, iyiyi kötüyü ve ahlaki araştırmamıza yardımcı olan prensipler bütünü olarak tanımlanmaktadır (Cevizci, 2002). Okulda etik alt boyutuna bakılırsa, bireylerin okul ortamında yapmış oldukları etik dışı tutumların tümünü kapsayan davranışlardır (Öner, 2009). Gündelik yaşamda etik risk alma tutumu (ethics in everyday life); yaşam içerisinde yapılması gereken kurallar örüntüsü vardır. Bu kurallar bireyleri gündelik hayatta etik ve ahlaki davranmaya yöneltmektedir. Bu riskli tutumlara örnek verecek olursak; hırsızlık yapmak, vergileri olduğundan az göstermek ve internet kullanımı ile ilgili gündelik yaşamda sergilenen riskli tutumlardır (Öner, 2009). Yatırım risk alma tutumu (financial); bireyler yatırımı daha çok para kazanmak ve daha fazla parayı bir işe bağlamak şeklinde düşünmektedir (Kalkan, 2001). Ekonomik kaynaklarla ilgili kararların önemli nedeni riskli tutumlardır. Şans risk alma tutumu (gambling); Şans oyunlarının (sayısal loto, iddia, poker oyunu vb.) kuralları farklı olsa da nitelik ve mantık açısından farklılık yoktur. Bu bağlamda şans alanında risk alma tutumu paranın çoğunu şans oyunlarına yatırmak, borsaya yatırmak gibi riskli tutumlara örnek verilebilir (Öner, 2009; Yaşar, 2011). Sağlık risk alma tutumu (health); bireylerin sağlıklı olma durumlarına zarar veren her türlü davranışlar olarak tanımlanmaktadır. Bu anlamda sağlık alanında risk alma tutumları incelendiğinde alkol ve uyuşturucu kullanmak, korunmadan seks yapmak gibi davranışlara örnekler verilebilir (Öner, 2009). Güvenlik risk alma tutumu (safety); bireylerin sağlığını ve güvenliğini olumsuz etkileyecek riskli tutumlardır. Ülkelerin çoğunda ölüm riski nedenleri motorlu taşıt kazaları, insan vücuduna verilen zararlar olarak nitelendirilmektedir (Çamur, Üner, Çilingiroğlu ve Özcebe, 2007; Öner, 2009). Eğlence risk alma tutumu (recreational); Zuckerman (2007) eğlence risk alma tutumunu (heyecan arama davranışı), eğlenceli, yeni, karmaşık ve yoğun heyecan ve deneyimler aramak, bu tür deneyimler uğruna fiziksel, sosyal, yasal ve parasal risk almaya istekli olmak şeklinde tanımlamıştır. Sosyal risk alma tutumu (social); bireyler sosyal alanda risklerle karşı karşıya kalmaktadır. Bireylerin göstermiş olduğu risk alma tutum alanları sosyal ilişkiler, meslek seçme ve yalnız kalmak gibi riskli alanları olarak kabul edilmektedir (Öner, 2009; Uçan ve Kiran Esen, 2015).

C. Genişletilmiş Ego Kimlik Statüleri Ölçeği (The Extended Objective Measure of Ego Identity Status, EOM-EIS-2).

Grotevant ve Adams (1984) tarafından kimlik statüleri ile ilgili kuramsal görüşleri temel alınarak geliştirilen ve Bennion ve Adams (1986) tarafından tekrar revize edilip düzeltilen bu ölçek 64 maddeden oluşmaktadır ve 6'lı likert türündedir. Bu ölçekte toplam dört alt boyut ile kimlik statüleri ölçmektedir. Bunlar; ideolojik ve kişilerarası kimlik statüleri alanlarındaki başarılı, ipotekli, moratoryum ve dağılık olarak ölçülen kimlik statüleri alt boyutlarıdır. Bu ölçek ülkemize Eryüksel (1987) tarafından uyarlanmıştır. Ardından Oskay (1997) tarafından ölçeği gözden geçirerek 1224 bireyin katılımıyla oluşan örneklemden geçerlik-güvenirlilik analizi yapmıştır. Bu çalışmada elde edilen Cronbach Alfa güvenirlilik katsayıları sırasıyla başarılı kimlik 0,76; ipotekli kimlik 0,72; moratoryum kimlik 0,74 ve dağılık kimlik 0,70 olarak bulunmuştur. Ölçek başarılı kimlik, ipotekli kimlik, moratoryum kimlik ve dağılık kimlik olmak üzere dört kimlik statüsü boyutunda 64 maddeden oluşmaktadır.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde STATA 13.0 ve SPSS 16 istatistik paket programları kullanılmıştır. Veriler ortalama, standart sapma, yüzde ve frekanslar verilerek özetlenmektedir. Verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini çeşitli yollarla anlaşılabilir. Bu yollardan bir tanesi verilerin çarpıklık ve basıklık değerlerine bakmaktır. Normal bir dağılımda değerlerin +1,96 ile -1,96 arasında olması gerekmektedir. Verilerin basıklık ve çarpıklık değerlerine bakıldığında +1,96 ile -1,96 arasında dağıldığı görülmektedir (Gürbüz ve Şahin, 2015, s. 208). Ayrıca verilerin $n > 200$ olması ile birlikte ortalama, mod ve medyan değerlerinin birbirine yakın olması verilerin normal dağılıma sahip olduğu anlamı çıkarılabilir (Gürbüz ve Şahin, 2015, s. 210). Bu çalışmada kullanılan değişkenlerin uçdeğerleri box plot ile incelenmiştir. Bu kapsamda özellikle aşırı uçdeğerlere sahip öğrenciler analiz dışı bırakılmıştır. Araştırma kapsamındaki analizlere 1520 öğrenciden 103 öğrenci uçdeğer tespit edilmiştir. Bu bakımdan 1417 öğrenciden elde edilen veri ile devam edilmiştir. Veriler normal dağılım gösterdiği için gruplar arasındaki farklılığın tespiti için bağımsız gruplarda t testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) testi kullanılmıştır. Öğrencilerin belirli alanlara özgü risk alma tutumu ile genişletilmiş ego kimlik statüleri arasındaki ilişkiyi belirlemekle beraber bu çalışmada birden fazla bağımlı-bağımsız değişkenlerin olması ve iki set değişkeni arasındaki ilişkiyi ölçmek için kanonik korelasyon analizi kullanılmıştır. Çünkü, çoklu regresyon analizi bir bağımlı, birden fazla bağımsız değişken arasındaki ilişkiyi araştırmasına karşın kanonik korelasyon analizinde p tane bağımlı, q tane bağımsız değişkenleri araştırmaktadır (Kalaycı, 2006). Çok değişkenli test analizlerinden olan kanonik korelasyon, değişken setleri yada kümelerini, bu setlerde yer alan değişkenlerin doğrusal bileşenlerinden oluşan kanonik değişkenlere dönüştürerek, bu kanonik değişkenler arasındaki (doğrusal) ilişkiyi bulma temeline dayalı kullanılan karmaşık analiz tekniğidir (Gürbüz, 1989). Öğrencilerin algılanan risk alma davranışları ile ego kimlik statüleri arasındaki ilişkinin anlamlılık düzeyi ise Bartlett (1941) tarafından geliştirilen Ki-kare istatistiği ile analiz edilmiştir. İstatistiksel anlamlılık değeri için farklılıklar arası hata payı 0,01 anlamlılık düzeyinde sınanmıştır (Tabachnick & Fidell, 2015).

Kanonik Korelasyon Analizi

İstatistikte bilinen en basit ilişki X ve Y ile gösterilen iki tesadüfi değişken arasındaki “basit korelasyon” olarak adlandırılan ilişkidir. Değişken sayısı p sayıda olması durumunda değişkenlerden biri ile geriye kalan p-1 tane değişken arasındaki korelasyon aranacak olursa, hesaplanacak korelasyon katsayısına “çoklu korelasyon katsayısı” adı verilmektedir. En genel ve en karmaşık ilişki analizi olan kanonik korelasyon analizinde ise çok değişkenli bir ana kütlede çekilmiş iki değişken veri seti arasındaki ilişkilerle ilgilenilmektedir. Hotelling 1936 yılında bir grup içerisinde seçilen iki değişken veri seti arasındaki ilişkiye dair genel problemle ilgili bir yöntem öne sürmüştür. Ayrıca; Kanonik korelasyon analizi, çoklu regresyon analizinin özel bir halidir. Çoklu regresyon analizi bir bağımlı, birden fazla bağımsız değişken arasındaki ilişkiyi araştırmasına karşın kanonik korelasyon analizinde p tane bağımlı, q tane bağımsız değişken bulunmaktadır (Özçömek ve Demirci, 2010). Çoklu regresyon analizi, bir metrik bağımlı değişkenin değerini bir bağımsız değişkenler kümesinin doğrusal fonksiyonundan tahmin eder. Kanonik Korelasyon Analizi çoklu bağımlı ve bağımsız değişkenler arasındaki ilişkileri ortaya çıkarmayı kolaylaştıran çok değişkenli istatistiksel analiz modelidir. Değişken sayısının ikiden fazla olması durumunda ise bir değişkenin diğer değişkenlerle olan ilişkisi kısmi ilişki katsayısından yararlanılarak araştırılır. En gelişmiş ilişki analizi olan kanonik korelasyon analizinde, çok boyutlu kütlede çekilen iki ya da daha fazla değişken kümesi arasındaki ilişkiyle ilgilenilmektedir (Johnson & Wichern, 1992; Hair et al., 1995; Tatlıdil, 1996; Ozdamar, 1999; Kaya, 2008; Tabachnick & Fidell,

2015). Kanonik korelasyon analizi olarak adlandırılan bu yöntemde, ilk olarak her bir kümedeki değişkenlerin maksimum korelasyonlu ve birim varyanslı bileşim çiftleri elde edilir. Daha sonra birinci kanonik korelasyon çifti çıkarıldıktan sonra ikinci doğrusal bileşim çifti elde edilerek bu işleme devam edilir. Bu işlem anlamlı olmayan değişken çiftleri bulununcaya kadar devam edilir. Anlamlı bulunan kanonik değişken çiftleri standardize edilmiş katsayılara dönüştürülmektedir. Ancak standardize edilmiş katsayılar çoklu doğrusal bağlantı hatasından dolayı standardize edilmiş katsayılar kanonik yüklerle çevrilerek yorumlanmaktadır (Tabanhnick & Fidell, 2015). Kanonik yüklerin yorumlanması değişken çiftleri arasındaki ilişkiye bakılarak ve açıklanan varyans oranı dikkate alarak yorumlanmaktadır.

Bu tekniğin kullanılabilmesi için sağlanması gereken varsayımlar vardır. Bu varsayımlar aşağıdaki gibidir:

- i. Değişkenlerin çok değişkenli normal dağılım göstermesi gerekir.
- ii. Analiz sonucunun güvenilir olması için setlerdeki veri sayısının yeterince çok olması gerekir.
- iii. Veri setinde aykırı değerlerin bulunmaması gerekir.
- iv. Veri matrisinde gereğinden fazla ve problemle alakası olmayan değişkenlerin yer almaması gerekir.
- v. Değişkenler arasında tam korelasyon bulunmamalıdır (Özdamar, 2004, s.421-422).

Ayrıca doğrusal kanonik korelasyon analizinde değişkenler eşit aralıklı veya oranlı ölçekli olmalıdır.

Bulgular

Bu bölümde, araştırma probleminin çözümü için, araştırmaya katılan öğrencilerden ölçekler yoluyla toplanan verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgular yer almaktadır. Elde edilen bulgulara dayalı olarak gerekli açıklamalar yapılmıştır.

1. “Üniversite öğrencilerinin belirli alanlara özgü risk alma tutumları (okulda etik, gündelik yaşamda etik, yatırım, şans, sağlık, güvenlik, eğlence ve sosyal) cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?” Alt Problemine İlişkin Bulgular

Tablo 1. Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Risk Alma Tutumları (okulda etik, gündelik yaşamda etik, yatırım, şans, sağlık, güvenlik, eğlence ve sosyal) t Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Cinsiyet	N	\bar{X}	Ss	t	P
Okulda etik	Kız	878	9,48	3,58	-4,24	0,000*
	Erkek	539	10,32	3,70		
Gündelik Y.Etik	Kız	878	5,90	2,80	-4,35	0,000*
	Erkek	539	6,85	3,00		
Yatırım	Kız	878	10,00	3,50	-4,95	0,000*
	Erkek	539	11,00	3,84		
Şans	Kız	878	6,81	3,20	-8,90	0,000*
	Erkek	539	8,55	3,88		
Sağlık	Kız	878	5,10	2,50	-6,99	0,000*
	Erkek	539	6,10	2,75		
Güvenlik	Kız	878	11,52	3,94	-6,88	0,000*
	Erkek	539	13,05	4,30		
Eğlence	Kız	878	20,40	6,02	-5,64	0,000*
	Erkek	539	22,40	6,08		
Sosyal	Kız	878	22,15	5,15	-3,057	0,000*
	Erkek	539	23,06	5,25		

*p<0,001

Tablo 1 incelendiğinde, erkek öğrencilerin Belirli Alanlara Özgü Risk Tutumları Ölçeği (BARTÖ) okulda etik alt boyutundan aldıkları toplam puan ortalaması $\bar{X} = 10,32$ ve kız öğrencilerin BARTÖ okulda etik alt boyutundan aldıkları toplam puan ortalaması $\bar{X} = 9$ 'dir. Kız ve erkek öğrencilerin BARTÖ'den aldıkları puan ortalamaları arasındaki farkı belirlemek için verilere uygulanan t testi sonucunda istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t = -4,24, p < 0,001$). Erkek ve kız öğrencilerin okulda etik risk alma tutumu incelendiğinde erkek öğrenciler ($\bar{X} = 10,32$) kız öğrencilerden ($\bar{X} = 9,48$) daha yüksek okulda etik risk tutumu puanına sahip oldukları söylenebilir. Erkek öğrencilerin BARTÖ gündelik yaşamda etik alt boyutundan aldıkları toplam puan ortalaması $\bar{X} = 6,85$ ve kız öğrencilerin BARTÖ gündelik yaşamda etik alt boyutundan aldıkları toplam puan ortalaması $\bar{X} = 5,90$ 'dir. Kız ve erkek öğrencilerin BARTÖ'den aldıkları puan ortalamaları arasındaki farkı belirlemek için verilere uygulanan t testi sonucunda istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t = -4,35, p < 0,001$). Erkek ve kız öğrencilerin gündelik yaşamda etik risk alma tutumu incelendiğinde erkek öğrenciler ($\bar{X} = 6,85$) kız öğrencilerden ($\bar{X} = 5,90$) daha yüksek gündelik yaşamda etik risk tutumu puanına sahip oldukları söylenebilir.

2. “Üniversite öğrencilerinin belirli alanlara özgü risk alma tutumları (okulda etik, gündelik yaşamda etik, yatırım, şans, sağlık, güvenlik, eğlence ve sosyal) sınıf düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?” Alt Problemine İlişkin Bulgular

Tablo 2. Sınıf Düzeyine göre Belirli Alanlara Özgü Risk Alma Tutumlarına (okulda etik, gündelik yaşamda etik, yatırım, şans, sağlık, güvenlik, eğlence ve sosyal) İlişkin Ortalama, Standart Sapmaları ve Anova Analizleri

Boyutlar	Sınıf	n	\bar{X}	Ss	Sd	F	p	Anlamlı Fark
Okulda Etik	1	316	10,10	3,59	3/1413	5,80	0,002*	1-4 ve 2-3,4
	2	408	10,25	3,72				
	3	360	9,40	3,35				
	4	333	9,38	3,72				
Gündelik Yaşamda Etik	1	316	6,50	2,83	3/1413	2,451	0,062	
	2	408	6,67	2,93				
	3	360	6,28	3,12				
	4	333	6,12	2,97				
Yatırım	1	316	10,39	3,77	3/1413	1,014	0,386	
	2	408	10,36	3,48				
	3	360	10,16	3,85				
	4	333	10,66	4,06				
Şans	1	316	7,55	3,54	3/1413	2,04	0,051	
	2	407	7,85	3,57				
	3	360	7,28	3,69				
	4	333	7,15	3,73				
Sağlık	1	316	5,39	2,52	3/1413	0,649	0,584	
	2	408	5,60	2,59				
	3	360	5,54	2,69				
	4	333	5,36	2,77				
Güvenlik	1	316	12,31	3,93	3/1413	3,942	0,041*	1 ve 2-4
	2	408	12,25	3,97				
	3	360	11,09	4,15				
	4	333	11,04	4,05				

Eğlence	1	316	21,33	5,88	3/1413	0,565	0,638
	2	408	21,29	6,23			
	3	360	20,86	6,17			
	4	333	20,93	6,10			
Sosyal	1	316	22,84	5,13	3/1413	0,720	0,540
	2	408	22,51	5,27			
	3	359	22,26	5,59			
	4	333	22,39	5,34			
Toplam		1417					

*p<0,05

Tablo 2 incelendiğinde; araştırma grubundaki öğrencilerin BARTÖ'nün okulda etik alt boyutunun sınıf düzeyine bağlı olarak anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek için verilere uygulanan tek yönlü varyans analizi sonuçları; F değeri anlamlı bulunmuştur ($F_{4,1412}=5,843$, $p<0,05$). Bu bulgu; öğrencilerin BARTÖ'nün okulda etik alt boyutunun sınıf düzeyine göre anlamlı bir etkisinin olduğunu göstermektedir. Üniversite öğrencilerinin sınıf düzeyine göre BARTÖ'nün okulda etik alt boyutundan aldıkları puan ortalamaları arasındaki farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Tukey testi yapılmıştır. Tukey testi sonuçlarına göre 1. sınıfta olan öğrencilerin BARTÖ'nün okulda etik alt boyutu puan ortalamasının $\bar{X} = 10,10$; 4. Sınıfta olan öğrencilerin BARTÖ'nün okulda etik alt boyutu puan ortalaması $\bar{X} = 9,38$ arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Ayrıca 2. Sınıfta olan öğrencilerin BARTÖ'nün okulda etik alt boyutu puan ortalamasının $\bar{X} = 10,25$; 3. sınıfta olan öğrencilerin BARTÖ'nün okulda etik alt boyutu puan ortalaması $\bar{X} = 9,40$ ve 4. sınıfta olan öğrencilerin BARTÖ'nün okulda etik alt boyutu puan ortalaması $\bar{X} = 9,38$ arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Sonuç olarak, 1. Sınıf üniversite öğrencileri 4. sınıf üniversite öğrencilerinden, 2. sınıf üniversite öğrencileri 3. ve 4. sınıf üniversite öğrencilerinden daha yüksek okulda etik risk alma tutumu puanına sahip oldukları söylenebilir. Araştırma grubundaki öğrencilerin şans boyutunun sınıf düzeyine bağlı olarak anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek için verilere uygulanan tek yönlü varyans analizi sonuçları; F değeri anlamlı farklılık olduğuna dair kanıt bulunamamıştır ($F_{4,1412}=2,04$; $p>0,05$). Bu bulgu; öğrencilerin BARTÖ'nün şans alt boyutunun sınıf düzeyine göre anlamlı bir etkisinin olmadığını göstermektedir. Araştırma grubundaki öğrencilerin sağlık boyutunun sınıf düzeyine bağlı olarak anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek için verilere uygulanan tek yönlü varyans analizi sonuçları; F değeri anlamlı bulunmamıştır ($F_{4,1412}=0,649$; $p>0,05$). Bu bulgu; öğrencilerin BARTÖ'nün sağlık alt boyutunun sınıf düzeyine göre anlamlı bir etkisinin olmadığını göstermektedir. Araştırma grubundaki öğrencilerin BARTÖ'nün güvenlik alt boyutunun sınıf düzeyine bağlı olarak anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek için verilere uygulanan tek yönlü varyans analizi sonuçları; F değeri anlamlı bulunmuştur ($F_{4,1412}=3,942$; $p<0,05$). Bu bulgu; öğrencilerin BARTÖ'nün güvenlik alt boyutunun sınıf düzeyinin anlamlı bir etkisinin olduğunu göstermektedir. Sınıf düzeyine göre BARTÖ'nün güvenlik alt boyutu puan ortalamaları arasındaki farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Tukey testi yapılmıştır. Tukey testi sonuçlarına göre 1. Sınıfta olan öğrencilerin BARTÖ'nün güvenlik alt boyutu puan ortalamasının $\bar{X} = 12,31$; 2. Sınıfta olan öğrencilerin BARTÖ'nün güvenlik alt boyutu puan ortalamasının $\bar{X} = 12,25$ ve 4. sınıfta olan öğrencilerin BARTÖ'nün güvenlik alt boyutu puan ortalaması $\bar{X} = 11,04$ arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. 1. ve 2. sınıf üniversite öğrencileri 4. Sınıf üniversite öğrencilerinden daha yüksek güvenlik risk alma tutumu puanına sahip oldukları söylenebilir.

3. Belirli Alanlara Özgü Risk Alma Tutumu İle Ego Kimlik Statüleri Arasındaki İlişkinin Kanonik Korelasyon Analizi

Kanonik korelasyon analizinde iki değişken kümesindeki değişkenlerin doğrusal ilişkisi olması gerekmektedir. Eğer kanonik çiftler arasındaki ilişki doğrusal değil ise çözümleme bir anlamda yetersiz kalmaktadır. Dolayısıyla değişkenler arasında doğrusal ilişki bulunmalıdır. Bu nedenle matris saçılım

grafiklerinden yararlanılmaktadır. Bu çalışmada değişken kümeleri arasında doğrusallık olduğu tespit edilmiştir. Basıklık ve çarpıklık değerlerin -1,96 ile +1,96 değerleri arasında olduğu gözlenmiştir. Verilerin normal dağılıma uyum sağladığı görülmektedir. Verilerin $n>200$ olması ile birlikte ortalama, mod ve medyan değerlerinin birbirine yakın olması verilerin normal dağılıma sahip olduğu anlamı çıkarılabilir (Gürbüz ve Şahin, 2015). Verilen değişkenler için VIF (variance inflation factor) değerlerinin 1 ile 10 arasında olması durumunda çoklu bağlantının olmadığı belirtildiğinden dolayı (Brauner & Shacham, 1998), test sonuçlarına göre incelenen özellikler arasında çoklu bağlantı bulunmamaktadır. Varsayımlar sağlandıktan sonra kanonik korelasyon analizi aşamaları aşağıda verilmiştir. Birinci ve ikinci setlere ilişkin ham kanonik katsayılar Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. İki Değişken Set İçin Ham Kanonik Korelasyon Katsayıları

BARTO Boyutlar	1	2	3	4
Okulda Etik	-0,15	0,65	-1,22	- 0,08
Günlük Yaşamda Etik	0,84	0,74	0,62	-0,28
Yatırım	-0,01	0,37	-0,34	-0,42
Şans	0,34	0,03	0,23	-0,09
Sağlık	-0,37	-0,03	0,08	0,39
Güvenlik	0,07	0,07	0,61	0,41
Eğlence	-0,58	-0,16	0,01	1,26
Sosyal	-0,99	-0,35	0,77	-1,40
Kimlik Statüleri				
İpotekli Kimlik	1,09	-0,02	-0,42	-0,63
Başarılı Kimlik	-0,85	-0,33	-0,60	-1,05
Moratoryum Kimlik	-0,47	0,99	-1,35	0,86
Dağınık Kimlik	-0,29	0,86	2,54	-0,43
Korelasyon Katsayıları	0,49	0,21	0,13	0,07

Her değişken setinde farklı sayıda değişkenler yer almaktadır. Kanonik korelasyon analizinde, kanonik değişken çiftleri ve kanonik korelasyon sayısı min (p, q), iki kümedeki en küçük değişken sayısı kadar olmaktadır. Çalışmamıza baktığımızda birinci set grubunda 4 ikinci set grubunda 8 değişken yer almaktadır. Set grupları Min (4, 8) olduğuna göre 4 tane kanonik değişken çiftleri ve kanonik korelasyon sayısı elde edilmektedir. Birinci Değişken seti ile ikinci değişken setinde bulunan U_i (U_1, U_2, U_3 ve U_4) değişken çiftleri, birinci değişken setindeki 4 orijinal değişkenin her biri için hesaplanan kanonik değişken çiftleridir. V_i (V_1, V_2, V_3 ve V_4) değerleri ise ikinci değişken setindeki 8 orijinal değişkenin her biri için hesaplanan kanonik değişken çiftleridir. Birinci Set grubunu kimlik statüleri ve ikinci set grubunu belirli alanlara özgü risk tutumu alt boyutları oluşturmaktadır. Tablo 3. İncelendiğinde ham(standartlaşmamış) birinci setteki kanonik değişkene bakıldığında belirli alanlara özgü tutum ölçeği alt boyutlarında sırasıyla sosyal (-0,99), günlük yaşamda etik (0,84), eğlence (-0,58), sağlık (-0,37), şans (-0,34), okulda etik (-0,15), güvenlik (0,07) ve yatırım (-0,01) değerleri tabloda gösterilmiştir. Ego kimlik statüleri alt boyutlarında ise sırasıyla ipotekli kimlik (1,09), başarılı kimlik (-0,85), moratoryum kimlik (0,47) ve dağınık kimlik (-0,29) gösterilmiştir. İki set arasındaki korelasyon katsayısı ise .49 olarak bulunmuştur. Bu değerler standartlaştırılmış kanonik korelasyon değerlerine göre çoklu bağlantı sorunu olabileceğinden ham kanonik korelasyon değerleri yorumlanmamıştır. Bunun yerine tablo 6'da standartlaştırılmış kanonik korelasyon değerleri yorumlanmıştır. .

Tablo 4. Tüm Kanonik Korelasyon Modelinin Anlamlılık Testi

	Değer	sd1	sd2	F	F anlamlılık Değeri
Wilks' lambda	0,75	32	5182,98	12,73	0,00a

Pillai's trace	0,26	32	5632	120,33	0,00a
Lawley-Hotelling trace	0,29	32	5614	13,05	0,00a
Roy's largest root	0,17	8	1408	30,57	0,00u

*p<0,05 e = tam, a = Yaklaşık, u = Üst sınır

Kanonik korelasyonların anlamlılık testini genellikle uygulanabilirliği daha fazla olduğu için Wilks λ testine dayalı olarak yapılmaktadır (Sherry & Henson, 2005). Kanonik korelasyon anlamlılık testinin ilk amacı kanonik değişken çiftlerin kaç tanesinin önemli olduğunu tespit edebilmek için kullanılmaktadır. Bir diğer amacı ise anlamlı olmayan kanonik korelasyona kadar anlamlılık testi yapılarak boyut indirgeme vasıtasıyla büyükten küçüğe sıralanmış anlamlı kanonik korelasyonlar tespit edebilmektir.

Tablo 4 incelendiğinde kanonik modele baktığımızda istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (Wilks's $\lambda = 0,75$; $F_{(32, 5182,98)} = 12,73$; $p < 0,05$). Araştırma grubundaki örneklemin çok fazla olduğu çalışmalarda, gerçekte anlamlı olmayan F değerlerin istatistiksel olarak anlamlı çıkabilmektedir. Bu durum dikkate alındığında kanonik korelasyon analizi modelinin anlamlılığının tespitinin yanı sıra pratikte anlamlı olmayan çok küçük F değerlerinin bile istatistiksel olarak anlamlı çıkabildiği göz önüne alındığında, kanonik korelasyon analizinde modelin anlamlılığının yanı sıra modelin açıklama varyansına (etki büyüklüğü) ilişkin bir değerlendirmenin de yapılması oldukça önemlidir. Bu konuda ters etki büyüklüğü olarak adlandırılan Wilks λ değerinden yararlanılmaktadır. Wilks λ değeri, analiz sonucunda elde edilen modelde kanonik değişkenler arasında açıklanan varyansı ifade etmektedir. Dolayısıyla "1- λ " değeri kanonik değişkenlerin paylaştıkları ortak varyans miktarını göstermekte ve regresyon analizindeki R^2 değeri gibi yorumlanabilmektedir (Sherry & Henson, 2005; Tabachnick & Fidell, 2007). Tablodaki Wilks's λ değeri için "1- λ " değeri "0,25" olarak hesaplanmaktadır. Buna göre, belirli alanlara özgü risk tutumu ile ego kimlik statüleri veri setleri arasında paylaşılan ortak varyansın % 25 olduğu söylenebilir. Aynı zamanda kanonik korelasyonun katsayısının karesi $(0,49)^2$ açıklanan varyansı vermektedir.

Kanonik korelasyon analizinde her bir kanonik fonksiyonun veri setleri arasında paylaşılan ortak varyansın ne kadarını açıklayabildiğini tespit etmek için boyut azaltma analizinden de yararlanılabilmektedir. Boyut azaltma analizinde kanonik çiftler, kanonik değişkenler arasındaki korelasyonun değerine göre hiyerarşik olarak sıralanmaktadır. Boyut azaltma analizi tablosunun ilk satırına bakılarak kanonik modelin istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığına ve veri setleri arasında paylaşılan ortak varyansın ne kadar olduğuna karar verilebilir. Bu şekilde boyut azaltma analizi tablosunun arasındaki ilişkinin en yüksek olduğu birinci çift çıkarıldıktan sonra, kalan kanonik çiftlerin veri setleri arasındaki ilişkinin anlamlı olup olmadığı ve veri setlerinin paylaştıkları ortak varyans ne olduğu bulunabilir. Boyut azaltma analizi anlamlı olmayan değere kadar gidebilmektedir. Genellikle elde edilen bu son kanonik çift için kanonik değişkenler arasındaki korelasyonun değeri istatistiksel olarak anlamlı değildir (Sherry & Henson, 2005).

3.1. "Üniversite öğrencilerinin belirli alanlara özgü risk alma tutumları ve ego kimlik statüleri kümelerinin birleşiminde kaç tane anlamlı kanonik değişken çifti vardır?" Alt Problemine İlişkin Bulgular

Üniversite öğrencilerinin belirli alanlara özgü risk alma tutumları ve ego kimlik statüleri kümelerinin birleşiminde anlamlı kanonik değişken çiftleri Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5. Kanonik Korelasyon Değişken Çiftlerin Anlamlılık Analizi

	Kanonik Değişken	İstatistik	sd1	sd2	F	F anlamlılık Değeri
Wilks' lambda	1-4	0,75	32	5182,98	12,72	0,01 a*
Wilks' lambda	2-4	0,88	21	4037,82	8,11	0,01 a*
Wilks' lambda	3-4	0,97	12	2814	2,40	0,04e*
Wilks' lambda	4	0,99	8	1408	1,30	0,26e

*P<0,05 e = tam a = Yaklaşık

Kanonik değişken çiftleri arasında yapılan Wilks' Lambda analizi ile hangi kanonik değişken çiftleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı olduğu tespit edilmesi amaçlanmıştır. Tablo 5 incelendiğinde kanonik değişken çiftleri (Kanonik fonksiyon) olan "1-4, 2-4 ve 3-4" değişkenleri istatistiksel açıdan anlamlı

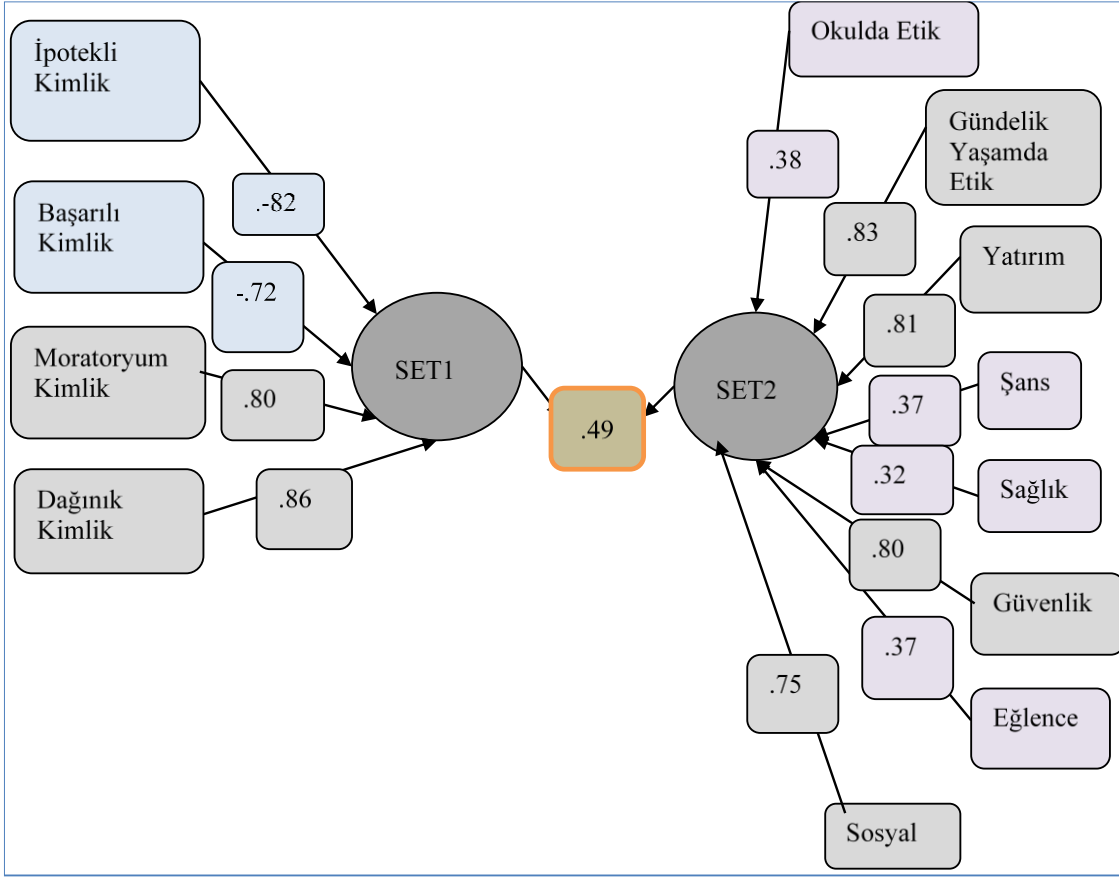
bulunmuştur (Wilk's $\lambda=0,7566$, $F_{(32,5182)}=12,724$; Wilk's $\lambda=0,8880$; $F_{(21,4037)}=8,118$; Wilk's $\lambda=0,9797$; $F_{(12,2814)}=2,405$; $p<0,05$). "4" kanonik değişken istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır (Wilk's $\lambda=0,9954$; $F_{(8,1408)}=1,300$; $p>0,05$). Sonuç olarak; 3 kanonik çift anlamlı bulunarak en yüksek korelasyon katsayısı olan değişken çifti yorumlanmaya alınmıştır. Çalışma grubundaki katılımcı sayısının fazla olduğu araştırmalarda, pratikte anlamlı olmayan çok küçük F değerlerinin bile istatistiksel olarak anlamlı çıkabilmektedir. Bu durumda ters etki büyüklüğü olan Wilks λ değeri kullanılmaktadır. Wilks λ değeri, analiz sonucunda elde edilen modelde kanonik değişkenler arasında açıklanamayan varyansı ifade etmektedir. Dolayısıyla "1- λ " değeri kanonik değişkenlerin paylaştıkları ortak varyans miktarını göstermekte ve regresyon analizindeki R² değeri gibi yorumlanabilmektedir. Birinci kanonik değişken çiftinin (1-4); belirli alanlar özgü risk alma tutumu ve ego kimlik statüleri veri setlerinin paylaştıkları ortak varyans %25'tir (1-0,75=0,25). Birinci kanonik çift çıkarıldıktan sonra ikinci kanonik değişken çiftinin (2-4) belirli alanlara özgü risk alma tutumu ve ego kimlik statüleri veri setlerinin paylaştıkları ortak varyans %11,2'dir (1-0,88=0,12). Üçüncü kanonik değişken çiftinin paylaştıkları ortak varyans ise % 0,23'tür (1-0,97=0,03). Bundan sonraki aşama; birinci ve ikinci set değişkenine ilişkin standardize edilmiş kanonik katsayılar tespit etmektir. Burada amaç çoklu regresyon analizindeki standartlaştırılmış regresyon katsayıları gibi her setteki nisbi (görelî) katkıları göstermektedir. (Albayrak, 2006). Ayrıca Sharma (1996) standardize edilmiş kanonik katsayılar, kanonik değişkenlerin oluşmasında orijinal değişkenlerin katkıları göstermektedir. Buna göre, kanonik değişken çiftlerine ait standardize kanonik katsayılar (ağırlıklar) Tablo 5'te verilmiştir.

Birinci ve ikinci set değişkenine ait standardize edilmiş kanonik katsayılar Tablo 6'da gösterilmiştir. Bu katsayılar her bir setteki değişkenlerin birbirleriyle olan ilişkilerini göstermektedir (Tabachnick & Fidell, 2007). Tartışma bölümünde yapısal katsayılar dikkate alınarak yorumlanacaktır. Tablo üzerinde anlaşılması zor olduğu için Şekil 2 daha kolay anlaşılmasını sağlamaktadır.

Tablo 6. Birinci Set ve İkinci Set Değişkenine İlişkin Kanonik Yükler (Yapısal Katsayılar)

Kanonik Değişken	U ₁	U ₂	U ₃
Kimlik Statüleri			
İpotekli Kimlik	-0,82*	0,32	-0,20
Başarılı Kimlik	-0,72*	-0,35	-0,24
Moratoryum Kimlik	0,80*	-0,12	-0,33
Dağınık Kimlik	0,86*	-0,08	0,37
Kanonik Değişken	V ₁	V ₂	V ₃
BARTO Alt Boyut			
Okulda etik	0,38	-0,38	-0,30
Gündelik yaşamda etik	0,83*	0,15	0,44
Yatırım	0,81*	-0,31	0,06
Şans	0,37	-0,04	0,27
Sağlık	0,32	-0,29	0,27
Güvenlik	0,80*	-0,31	0,41
Eğlence (Devamı)	0,37	-0,44	0,23
Sosyal	0,75*	-0,43	0,37
Kanonik Korelasyon	0,49	0,21	0,13

*U_i ve V_i ≥ 0,45

Şekil 1. Birinci Kanonik değişken çiftine ait Kanonik Yükler(Yapısal Katsayılar)

Şekil 1 incelendiğinde kanonik değişkenler ile kendi değişken setleri içerisinde yer alan orijinal değişkenler arasındaki kanonik yükler incelendiğinde U_1 kanonik değişkenine en büyük katkıyı, en büyük kanonik yüke sahip olan moratoryum kimlik (0,80) ve dağınık kimlik (0,86), başarılı kimlik (0,72) ve ipotekli kimlik (0,82) takip ettiği görülmektedir. Değişkenlerin işaretlerine baktığımızda moratoryum kimlik ve dağınık kimlik pozitif yönde ilişki vardır. Başarılı kimlik ve ipotekli kimlik negatif yönde ilişki olduğu saptanmıştır. V_1 kanonik değişkenine en büyük katkıyı, en büyük kanonik yüke sahip olan gündelik yaşamda etik (0,83), yatırım (0,81), güvenlik (0,80) ve sosyal (0,75) alt boyut sağladığı ve bunu sırası ile okulda etik (0,38), şans (0,37), sağlık (0,32) ve eğlence (0,37) takip ettiği görülmektedir. Değişkenlerin işaretlerine baktığımızda gündelik yaşamda etik, okulda etik, şans, sağlık, yatırım, güvenlik, eğlence ve sosyal pozitif yönde olduğu saptanmıştır. Set 1 ve Set 2 arasındaki kanonik korelasyon ise “0,49” olduğu bulunmuştur. Set 1 ve set 2 değişken kümelerinin ortak varyansı kanonik korelasyon değerinin karesidir. Set 1 ve set 2 kanonik korelasyon değişkenlerinin ortak varyansı “%25” olarak hesaplanmıştır. Her iki set incelendiğinde, “0,45” değere sahip değişkenler yorumlamaya alınacaktır. Dolayısıyla set 1 kümesinde başarılı kimlik statüsü ve dağınık kimlik statüsü “0,45” üzerindedir. Set 2 kümesinde ise gündelik yaşamda etik, yatırım, güvenlik ve sosyal risk alma boyutlarında “0,45” üzerindedir.

Tartışma ve Sonuç

Bu bölümde araştırmadan elde edilen bulgular araştırmanın problemleri ve ilgili alanyazın doğrultusunda tartışılmış ve yorumlanmıştır.

1. Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Risk Alma Tutumlarının (okulda etik, gündelik yaşamda etik, yatırım, şans, sağlık, güvenlik, eğlence ve sosyal) Tartışılması

Araştırma bulguları incelendiğinde her bir alt boyut için anlamlı bulunmuştur. Bu nedenle alt boyutlar dikkate alınarak tartışılmıştır. Araştırma bulguları incelendiğinde üniversiteye devam eden erkek öğrencilerinin okulda etik, gündelik yaşamda etik, yatırım, şans, sağlık, güvenlik, eğlence ve sosyal risk alma boyutuna ilişkin cinsiyet değişkenine göre yapılan karşılaştırmada kız öğrencilerin puanlarından daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bu bulgular yapılan diğer çalışmaların bulgularıyla (Aktaş, 1997; Chiu, Lee & Huang 2004; Gülgez 2007; Ağyar ve Dağdelen, 2008; Aksüt ve Batur, 2011; Yangın ve Kahyaoğlu 2012; Morsümbül, 2013; Aktaş ve Erhan, 2015) uyumlu görünmektedir. Araştırmada elde edilen bu bulgunun olası bir nedeni olarak Arnett'in (1992) de belirttiği gibi toplumda erkeklere yüklenen cinsiyet rollerinin belirginleşmesiyle erkeklerin kızlara oranla daha fazla risk alma tutumu sergileyebilecekleri olabilir. Yani toplumda var olan cinsiyet kalıp yargıları nedeniyle erkeklerin kızlara göre daha fazla risk alma tutumuna girmeleri bu bulgunun nedeni olarak düşünülebilir. Sonuç olarak erkeklerin kızlardan daha fazla risk alma tutumu sergilemelerinin nedeni olarak toplum kızlara göre erkeklerin yaşam alanlarında özgür ve daha bağımsız bir şekilde davranışlar sergilemelerine destek vermesiyle birlikte erkeklerin kızlardan daha fazla risk alma tutumu sergiledikleri söylenebilir.

2. Üniversite Öğrencilerinin Sınıf Düzeyine Göre Risk Alma Tutumlarının (okulda etik, gündelik yaşamda etik, yatırım, şans, sağlık, güvenlik, eğlence ve sosyal) Tartışılması

Araştırma bulguları incelendiğinde okulda etik ve güvenlik risk alma tutumu alt boyutları puanlarının sınıf düzeyine göre farklılık gösterdiği; gündelik yaşamda etik, yatırım, şans, sağlık, eğlence ve sosyal risk alma boyutları puanlarının farklılık göstermediği belirtilmiştir.

Araştırmada üniversite öğrencilerinin okulda etik risk alma boyutuna ilişkin puanlarının sınıf düzeyine göre yapılan karşılaştırmasında üniversiteye devam eden 1., 2. ve 3. sınıf öğrencilerinin 4. Sınıflara göre daha fazla risk alma tutumu sergiledikleri bulunmuştur. Kopya çekme gibi riskli davranışlarda 1., 2. ve 3. sınıfların daha üst sınıflara göre daha fazla kopya çekme davranışında bulunduğu ve üniversite eğitimi boyunca öğrenildiği belirtilmektedir (Seven ve Engin, 2008). Akdağ ve Güneş (2002) yaptıkları çalışmada 4. sınıflar ile 2. sınıflar arasında kopya çekme ve bir başkasının ödevini çalma gibi riskli davranışlarda anlamlı bir fark bulmuşlardır. Sözü edilen bu araştırmalar bulguları kısmen desteklemektedir. Ancak; Çetin (2007) 3. sınıf öğrencilerinin 2. sınıf öğrencilerine göre daha çok kopya çekme eğiliminde olduğunu belirtmiştir. Yine yapılan başka bir çalışmada 1. sınıf öğrencilerinin 2., 3. ve 4. sınıf öğrencilerine göre daha az kopyaya ihtiyaç duydukları belirtilmiştir (Seven ve Engin, 2008). Sözü edilen araştırma sonuçları değerlendirildiğinde; bu araştırmada alt sınıftaki öğrencilerin üst sınıftaki öğrencilere göre daha fazla risk alma tutumlarının olası nedeni, ortaöğretimde kopya çekme davranışını alışkanlık haline getirmiş öğrencilerin üniversitenin ilk yıllarında bu tür riskli davranışlara devam ediyor olmaları olabilir (Yangın & Kahyaoğlu, 2009). Bunun yanında son sınıf öğrencilerinin daha bilinçli olmaları ve mesleğin gerektirdiği etik kuralları özümsemiş olmaları bu öğrencilerin riskli davranışları sergilemekten kaçınma nedeni olarak düşünülebilir. Araştırmada üniversite öğrencilerinin güvenlik risk alma boyutuna ilişkin puanlarının sınıf düzeyine göre yapılan karşılaştırmasında üniversiteye devam eden 1. ve 2. sınıf öğrencilerinin 4. sınıflara göre daha fazla risk alma tutumu sergiledikleri bulunmuştur. Dabak, Sunter, Canbaz ve Peksen (1997) Samsun Ondokuz Mayıs üniversitesinde yaptıkları çalışmada öğrencilerin % 61'i oranında kask takmadığını belirtmiştir. Ayrıca Samsun Ondokuz Mayıs üniversitesindeki öğrenciler ile Ankara'daki bazı liselerdeki öğrenciler karşılaştırıldığında kask takma oranları üniversite öğrencilerinde daha düşük olduğu bulunmuştur. Bu durum kask takmanın risk alma tutumuyla ilgili değil toplumsal olarak eğitim eksikliği ve alışkanlığın olmadığını göstergesi olduğundan kaynaklanabilir. Üniversite ve lisede yapılan çalışmada erkeklerde üniversiteye geçişle birlikte risk alma davranışları artmaktadır. Kızlarda ise; üniversite yıllarındaki risk alma tutumu lise birinci sınıfa göre arttığı gözlenmektedir (Uludağlı ve Sayıl, 2009). Lashrook (2000) Üniversitede okuyan bireylerin sosyal dışlanma, bir gruba dâhil olma ve kendilerini yetersiz hissetme gibi olumsuz durumlardan kaçınmak için risk alma davranışları sergilediklerini bulmuştur. Benzer şekilde ergenler üzerine yapılan bir çalışmada 12. sınıfa devam eden öğrenciler 9 ve 10. sınıflardan yaşça büyük oldukları için her yönüyle kendilerini gösterme çabası içine girdiklerinden daha fazla risk alma davranışları sergiledikleri bulunmuştur (Evren, 2008). Kara ve arkadaşları (2003) Kocaeli'de lise öğrencileri üzerinde yaptıkları çalışmada araç içinde seyahat ederken kemer takma oranlarına bakıldığında yüksek risk alma tutumu olduğu tespit edilmiştir. Deniz (2009) yaptığı araştırmada son sınıf öğrencilerinin okulu bitirme aşamasında oldukları için kaygı

oranlarının arttığını ve bu kaygının daha fazla risk alma tutumu sergilemelerine neden olabildiğini belirtmektedir. Trafik kazaları gençlik döneminde ölüm sebeplerinden bir tanesidir.

3. Kanonik Korelasyon Analizine İlişkin Bulguların Tartışılması

Bu bölümde belirli alanlara özgü risk tutumları (gündelik yaşamda etik, yatırım, güvenlik ve sosyal) ile ego kimlik statüleri arasında kanonik korelasyonlara ilişkin anlamlı çıkan bulguların genel bir değerlendirmesi yapılarak tartışmaya yer verilmiştir. Bu bölümde belirli alanlara özgü risk tutumları ile ego kimlik statüleri arasında kanonik korelasyonlara ilişkin anlamlı çıkan bulguların başlıklar halinde tartışılmasına yer verilmiştir.

a. Gündelik Yaşamda Etik Risk Alma Tutumu İle Ego Kimlik Statüleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Araştırma grubundaki üniversite öğrencilerinin gündelik yaşamda etik risk alma Tutumu puanlarının başarılı kimlik ve ipotekli kimlik statüleri puanları ile negatif yönde, moratoryum (askıya alınmış) ve dağınık kimlik statüleri ile pozitif yönde ilişkili olduğu bulunmuştur. Üniversite öğrencileri üzerinde psikolojik çevrenin kimlik statülerine olan etkisini araştıran Adams ve Fitch (1983) farkındalık, geleneksellik, bilimsellik, akademik, çevre ve standartlar gibi risk alma boyutlarında değerlendirme yapmışlardır. Araştırma sonucunda bilimsellik ve akademikle ilgili boyutların başarılı ve ipotekli kimlik statüsüne sahip bireylerin daha çok ilgilendiğini bulmuşlardır. Dağınık ve moratoryum kimlik statülerine sahip bireylerin diğer risk boyutlarıyla ilgilenmediği, yaşadığı çevrenin etkisinde kaldıklarını bulmuşlardır. Başka bir araştırmada, Bradley ve Matsukis (2000) Avusturyalı üniversite 1. sınıf öğrencilerinde kimlik statüleri ile suç davranışları arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmada ipotekli kimlik ve başarılı kimlik statüsüne sahip olan gençlerin benzer düzeyde suç davranışları gösterdikleri, dağınık ve moratoryum kimlik statüsündekilerin başarılı kimlik statüsüne sahip olanlara göre suç davranışını daha fazla sergilediklerini bulmuşlardır. Hewitt, Regoli ve Kierkus (2006) ergenler üzerinde yaptıkları çalışmada dışa dönük, cesur ve asi olan ergenlerin dağınık kimlik statüsüne sahip olduğunu bulmuşlardır. Ceylan (2010) üniversite öğrencilerinin temel internet kullanım amaçları ve problemleri internet kullanım alanlarında risk alma davranışları ile ego kimlik statüleri arasındaki ilişkiyi araştırdığı çalışmada moratoryum ve dağınık kimlik statüsüne sahip öğrencilerin problemleri internet kullanımında risk alma davranışları gösterdiklerini bulmuştur. Ayrıca başarılı kimlik statüsüne sahip bireylerde ise temel internet kullanım amaçlarını daha yüksek düzeyde kullanarak daha az risk alma davranışları sergilediklerini bulmuştur. Benzer bir çalışmada Arabzadeh, Bayanati, Nikdel, Nadery ve Naimi (2012) üniversite öğrencileri üzerinde yaptıkları araştırmada başarılı kimlik statüsüne sahip bireylerin problemleri internet kullanımının azaldığı, moratoryum ve dağınık kimlik statüsüne sahip bireylerin problemleri internet kullanımının arttığı bulgusuna ulaşmışlardır. İpotekli kimlik statüsüyle bir ilişki bulunmamıştır. Bir başka anlatımla, internet kullanımında risk alan bireylerin moratoryum ve dağınık kimlik statüsüne sahip olduğu, buna karşılık başarılı kimlik statüsüne sahip bireylerin ise internet kullanımında daha az risk alma tutumu sergiledikleri söylenebilir. Afrikalı ve Amerikalı bireylerde araştırma yapan Emily, Forehand, Colletti ve Rakow (2009) kaygı ile risk alma tutumu arasında ilişki bulmuştur. Yani, kaygılı olan bireyler kaygıları ile baş edebilmek için bazı riskli davranışlara başvurdukları görülmektedir. Dolayısıyla Gönül'ün (2008) yetişkinler üzerinde yaptığı çalışmada kaygı (eş, iş bulma, rekabet ortamı, geçim gibi sıkıntılar) düzeyi ile ego kimlik statüleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Başarılı kimlik statüsüne sahip bireylerin kaygı düzeylerinin düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. O halde risk alma tutumunun kaygı ile ilişkisi olduğu düşünüldüğünde, başarılı kimliğe sahip bireylerin daha az risk alma davranışları sergilediklerini bulmuştur. Ökmen ve Aslan (2001) şehirleşme ve kimlik oluşumu ile ilgili yaptıkları çalışmada şehirleşme olgusu bireylerin kimlik gelişimini olumsuz yönde etkilediklerini bulmuşlardır. Yani, şehirleşme olgusu bireylerin risk alma davranışlarına yönlendirmekle beraber dağınık ve moratoryum kimlik statülerini oluşturmalarına neden olduğu düşünülebilir.

b. Yatırım Risk Alma Tutumu İle Ego Kimlik Statüleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Araştırma grubundaki üniversite öğrencilerinin yatırım risk alma puanlarının başarılı kimlik ve ipotekli kimlik statüleri puanları ile negatif yönde, moratoryum (askıya alınmış) ve dağınık kimlik statüleri ile pozitif yönde ilişkili olduğu bulunmuştur. Örneğin, Akman (2007) üniversite öğrencileri üzerinde gerçekleştirdiği araştırmasında ailesini duyarsız ve tutarsız değerlendiren aynı zamanda ailesini ekonomik anlamda yetersiz değerlendiren bireylerin başarılı kimlik statüsü puanının düştüğü, dağınık ve moratoryum kimlik statüsü puanının yükseldiğini bulmuştur. Huang (2006) internet ortamında kumar bağımlılığı ile kimlik statüleri arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmada kumar bağımlılığı olan bireylerin başarılı kimlik statüsünde düşük puan aldığını, dağınık kimlik statüsünde ise yüksek puan aldığını bulmuştur. Moratoryum (askıya alınmış) ve ipotekli kimlik statüsündeki bireylerde anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Benzer bir çalışmada Matsuba (2006) patolojik internet ortamında kumar oynama ile kimlik statüleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma sonucunda dağınık ve moratoryum kimlik statüsüne sahip bireylerin internet ortamında kumar oynama risk davranışının daha fazla olduğunu bulmuştur. Ayrıca, Ceyhan ve Çetin (2015) üniversite öğrencileri üzerinde yaptıkları çalışmada heyecan arama, problemleri internet kullanımı ile kimlik statüleri arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Araştırma sonucunda heyecan arama davranışı arttıkça problemleri internet kullanımının arttığını bulmuşlardır. Ayrıca başarılı kimlikle negatif yönde, dağınık ve askıya alınmış kimlik statüleriyle pozitif yönde ilişki bulmuşlardır. Haan ve MacDermid (1999) çalışmalarında ergenlerin yoksulluk koşullarında kimlik gelişimini ve buna bağlı olarak gelişen kimlik statüsünü dağınık ve moratoryum kimlik olarak belirtmişlerdir. Kocacık (2003) üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmada sosyoekonomik düzeyi yüksek olan bireylerin kimlik duygusu kazanım düzeyinin yükseldiğini yani başarılı kimliğe doğru ilerlediklerini bulmuştur. Bir başka anlatımla yatırım alanında gerçekçi risk alan bireylerin başarılı kimlik statüsünde olduğu söylenebilir. Ünlü (2001) lise öğrencileri üzerinde kimlik statüleri ile sosyoekonomik düzey arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Araştırma sonucunda alt ekonomik düzeye sahip öğrencilerin başarılı, dağınık ve askıya alınmış kimlik statüleri arasında anlamlı bir fark olduğu ancak ipotekli kimlik statüsü arasında anlamlı bir farkın olmadığını bulmuştur. Bütün bu araştırmalar incelendiğinde şans oyunları, finans sektörü, sosyoekonomik düzey gibi faktörler riskli davranışlar içerisinde değerlendirilmektedir. Bunlar bize göstermektedir ki dağınık ve moratoryum kimlik statülerine sahip bireylerin yatırım boyutunda risk alma tutumlarının başarılı ve ipotekli kimlik statülerine sahip bireylere göre daha fazla risk alma davranışları sergiledikleri söylenebilir.

c. Güvenlik Risk Alma Tutumu İle Ego Kimlik Statüleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Araştırma grubundaki üniversite öğrencilerinin güvenlik risk alma puanlarının başarılı kimlik ve ipotekli kimlik statüleri puanları ile negatif yönde, moratoryum (askıya alınmış) ve dağınık kimlik statüleri ile pozitif yönde ilişkili olduğu bulunmuştur. Pala (2007) ergenlerin madde bağımlılığı ile kimlik statüleri arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmasında başarılı kimlik statüsüne sahip olan ergenlerin madde bağımlılığı konusunda risk alma oranının düşük, buna karşılık dağınık kimliğe sahip ergenlerde daha yüksek olduğunu bulmuştur. Uçar (1999) ergenlerde intiharı tetikleyen düşünceler ile kimlik statüleri arasındaki ilişkiye bakıldığında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Gündoğdu ve Zeren (2004) ailenin yanında kalan ergenler ile yurttan kalan ergenlerin kimlik statüsü bakımından karşılaştırdığında aile yanında kalan ergenlerin daha başarılı bir kimlik geliştirerek olumsuz davranışlardan uzak durduğunu, yurttan kalan ergenlerin ise kimlik kargaşası yaşayarak olumsuz davranışlara yöneldiğini bulmuşlardır. Bu bulguya dayanarak aile yanında yetişen gençlerin kimlik gelişimi başarılı olduğu için risk alma davranışları yurttan kalan bireylere göre daha az olduğu söylenebilir. Başka bir araştırmada problem davranış kuramının temsilcisi olan Jessor (1991) risk alma tutumu problemleri davranış olarak tanımlamıştır. Jessor'ın kuramı göz önüne alındığında, ergenlerin kimlik statüleri ve problemleri davranış (alkol, uyuşturucu vb.) alanları arasındaki ilişkileri inceleyen Lamborn, Mounts, Steinberg ve Dornbusch (1991) ergenler üzerinde yapmış oldukları bu çalışmada, başarılı kimlik statüsüne sahip olan bireylerin dağınık ve moratoryum kimlik statüsüne sahip bireylerden daha fazla problem davranış sergilediklerini bulmuşlardır. İpotekli kimliğe sahip ergenlerde ise anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

d. Sosyal risk alma Tutumu ile Ego kimlik statüleri arasındaki ilişkinin incelenmesi

Araştırma grubundaki üniversite öğrencilerinin sosyal risk alma puanlarının başarılı kimlik ve ipotekli kimlik statüleri puanları ile negatif yönde, moratoryum ve dağılık kimlik statüleri ile pozitif yönde ilişkili olduğu bulunmuştur. Gençlerde yalnızlık duygusu, alkol ve ilaç kullanımı gibi risk alma davranışları sergilemesine neden olabilmektedir (Özkürkçügil, 1998). Bu bakımdan Arslan, Hamarta, Özyeşil ve Saygın (2011) üniversite öğrencilerinin yalnızlık ile kimlik statüleri arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmada dağılık ve moratoryum kimlik statüsüne sahip bireylerin yalnızlık puan ortalamalarının başarılı kimlik statüsüne sahip bireylere göre daha yüksek olduğunu bulmuşlardır. Bu araştırmada elde edilen bulgularla ilişkilendirilecek olursa, Özkürkçügil'in de (1998) belirttiği gibi dağılık ve moratoryum kimlik statüsüne sahip bireylerin yalnızlık düzeyi fazla olabileceği ve bunun sonucunda risk alma davranışlarının da artış olabileceği söylenebilir. Bacanlı (2012) karar verme stratejileri ile ego kimlik statüleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Başarılı kimliğe sahip olan bireylerin otorite figürleriyle daha az sorun yaşadıklarını belirtmiştir. Buradan yola çıkarak başarılı kimlik statüsüne sahip olan bireylerin mantıklı karar vererek daha az risk alma tutumu sergileyebilecekleri buna karşın moratoryum ve dağılık kimlik statüsüne sahip olan bireylerin ise daha fazla risk alma tutumu sergileyebilecekleri düşünülebilir. Diğer bir çalışmada bireylerin kendini açmama davranışı suça yönelik riskli davranışların belirleyicisi olduğu görülmektedir (Darling, Cumsill & Caldwell, 2006). Gültekin (2000) ergenlerin kendini açma davranışları ile kimlik statüleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Bu iki araştırma dikkate alındığında başarılı kimlik statüsüne sahip bireylerin kendini açma davranışının fazla olması diğer kimlik statülerine sahip bireylere göre daha az risk alma tutumu sergilemelerine neden olduğu söylenebilir. Yapılan bir diğer çalışmada sigara, alkol, uyuşturucu gibi kullanımlar gençlerde sık rastlanan risk alma davranışları olarak nitelendirilmektedir. Yani, alkol, sigara, uyuşturucu ve madde kullanımı gibi davranışların risk alma davranışlarını tetiklediği ifade edilmektedir. Atak'ın (2011) yaptığı araştırmada ise sigara ve alkol kullanma ile hem yaşam doyumu hem de öznel iyi oluş arasında ters yönde bir ilişki olduğu bulunmuştur. Dolayısıyla bu araştırmada moratoryum ve dağılık kimlik statüsüne sahip bireylerin daha fazla sosyal risk alma davranışları sergilemeleri onların yaşam doyumlarının ve öznel iyi oluş düzeylerinin düşük olmasından kaynaklanıyor olabilir. Bir başka deyişle dağılık ve moratoryum kimlik statüsüne sahip bireylerin öznel iyi oluş düzeylerinin düşük olması, riskli davranışları diğer kimlik statülerine göre daha fazla sergilemelerine neden olduğu söylenebilir. Başka bir çalışmada Clancy & Dollinger (1993) bireylerin öz kontrol düzeyleri ile kimlik statüleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma sonucunda bireylerin öz kontrol düzeyi ile başarılı kimlik statüsü arasında pozitif yönde bir ilişki, buna karşılık ipotekli, moratoryum ve dağılık kimlik statüleri arasında negatif yönde ilişki bulunmuşlardır. Clancy ve Dollinger'in (1993) bu araştırması dikkate alındığında öz kontrol düzeyi yüksek olan bireylerin risk alma davranışları daha az olduğu bulunmuştur (Aloulou & Fayolle, 2005; Çetin, 2011). Bu araştırmadaki bulgular dikkate alındığında başarılı kimlik statüsüne sahip bireylerin öz kontrol düzeylerinin yüksek olabileceği ve bunun sonucunda daha az risk alma tutumu sergileyebilecekleri, buna karşılık ipotekli, moratoryum ve dağılık kimlik statüsüne sahip bireylerin öz kontrollerini algılama düzeyleri olabilir. Berzonsky (1994) üniversite öğrencilerinin çevreye uyumu ile kimlik statüleri arasındaki ilişkiyi araştırdığı çalışmasında başarılı ve ipotekli kimlik statülerine sahip bireylerin daha fazla çevreye uyum sağladıklarını bulmuştur. Buna karşın, dağılık ve moratoryum kimlik statüsüne sahip bireylerin ise daha az çevreye uyum sağladıklarını bulmuştur. Berzonsky'nin (1994) araştırması değerlendirildiğinde dağılık ve moratoryum kimlik statüsüne sahip bireyler diğer kimlik statülerine göre çevreye uyum sağlamakta zorluk yaşadıklarından daha fazla sosyal risk alma tutumu sergiledikleri düşünülebilir. Çalışma sonucunda başarılı ve moratoryum kimlik statüsündeki bireyler kendilerini çevreleri ile olan ilişkilerinde daha kontrollü davranış sergilediklerini değerlendirmektedirler. Dağılık ve ipotekli kimlik statüsüne sahip ergenler ise kendilerini çevreleyen dünyaya ve günlük meselelere karşı daha düşük kontrol duygusu hissetmekte olduklarından daha fazla risk alma tutumu sergiledikleri düşünülebilir.

Bütün bu sonuçlar sözü edilen tüm bulgularla değerlendirildiğinde;

- I. *Başarılı kimlik statüsündeki* bireyler stresi ele alma, bağımsız yargılama ve karar verme bakımından esnek ego gücüne sahip bireylerdir. Bu bireyler bir karara ulaşmış, kriz durumunu araştırıp başarılı bir şekilde atlatan, iç gözlemler yapan ve süreklilik gösteren davranışlar

sergilemektedirler (Santrock, 2013). Bu nedenle başarılı kimliğe sahip bireylerin risk alma davranışları gösterirken daha mantıklı, düşünme süzgecinden geçiren, streslerle başa çıkmada işlevsel çözümler üreten ve kriz durumunu araştırıp başarılı bir şekilde atlattığı gözlemler yapan bireylerdir. Bütün bu özellikler dikkate alındığında başarılı kimlik statüsüne sahip bireylerin riskli davranışları daha az sergilemeleri olasıdır.

- II. *İpotekli kimlik statüsündeki* bireyler herhangi bir araştırma yapmadan anne-baba, akraba ve önemli kişilerin beklentilerine göre kendi kimliğini oluşturmaktadır (Oskay, 1997). Dolayısıyla ipotekli bireyler, başarılı kimlik statüsündeki bireyler gibi olabilirler ancak bireysel araştırma sürecini kendilerinden ziyade aileleri gerçekleştirmektedir. Kolektif kültüre sahip toplumlarda ipotekli kimlik statüsüne sahip bireyler sağlıklı bir gelişim sağlamaktadır. Kurallara ve değerlere bağlı olmak, toplumun düzenini bozacak risklerden kaçınma ve grup bütünlüğü bireylerin gelişmesine neden olmaktadır. (Spencer, Markstrom & Adams, 1990). İpotekli bireyler kriz durumu yaşamadığı için otorite figürüne karşı risk alma tutumu sergilemeyeceği ve olumsuz durumlarda risk alma tutumu sergileyecek bir tutumda olmayacağı söylenebilir. Bu nedenle ipotekli bireyler otorite figürleriyle daha az sorun yaşamakta ve risk alma davranışları daha düşük olabilmektedir (Marcia, 1980). Ayrıca, otoriteye uyum sağlamış ipotekli bireyler içsel yatırımları (seçeneklerin genişlemesine araştırılması, seçeneklerin derinlemesine araştırılması, içsel yatırım ile özdeşleşme) başarılı kimlik statüsü kadar olmasa da vardır. Dolayısıyla içsel yatırımı olan bireylerin daha az risk alma tutumu sergileyeceği düşünülebilir.
- III. *Dağınık kimlik statüsündeki* bireyler kimlik gelişimi açısından kriz ve araştırma davranışını gerçekleştirilmeyen bireylerin sahip olduğu kimlik statüsüdür. Dolayısıyla bireylerin herhangi bir kimlik alanına bağlanamadıkları için risk alma tutumu sergileme olasılıkları fazla olmaktadır (Archer & Waterman, 1990; Marcia, 1994). Kimlik bunalımı dağınık kimlikle sonuçlanabilir. Dağınık kimlikte çaba yoktur ve çevreden gelen bilgileri organize edememe durumu söz konusudur. Kimlik kargaşası yaşayan bireylerde gruplaşma ve gruba ait normlara bağlanma eğilimi söz konusu olduğundan (Erikson, 1984) bu kimlik statüsüne sahip bireylerin daha fazla risk alma tutumu sergiledikleri düşünülebilir. Dağınık kimliğe sahip bireyler tam olarak bağlanma gerçekleştiremedikleri için çevreden gelecek risk algılarına açıktırlar ve risk alma tutumu sergilemelerine neden olacak tüm fırsatları değerlendirmek isterler (Morsümbül, 2005). Bu özellikler dikkate alındığında dağınık kimlik statüsüne sahip bireylerin daha fazla risk alma tutumu sergilemeleri olasıdır. Muus (1988), dağınık kimlik statüsündeki bireyler uyuşturucu, alkol kullanmaya daha eğilimli olduğunu tespit etmiştir. Bu durum onların krizden uzaklaşmak, yalnızlığı gidermek ve kargaşayı önlemek için bir strateji kullandıkları anlamına gelebilir. Bütün bunlar risk alma tutumunu artırabilir. Ayrıca dağınık kimlik ile risk alma tutumları arasındaki ilişkinin anlamlı çıkmasının olası nedenlerinden biri Hewitt ve arkadaşlarının da (2006) belirttiği gibi dağınık kimlikteki ergenlerin asi ve cesur olmalarından dolayı daha fazla risk alma tutumu sergilemeleri olabilir. Berzonsky ve Kuk (2000) yaptıkları çalışmada kaçınma yönelimine sahip olan dağınık kimlik statüsüne sahip bireylerin kimlik ile ilgili araştırma yapmak ve karar verme davranışı girişiminde bulunmadıkları sonucuna ulaşmışlardır. Bu bireyler problemleri çözmek yerine erteleme eğiliminde olan bireylerdir ve karar vermek veya belli bir statüde olmak yerine anlık davranışsal tepkiler verirler (Berzonsky & Kuk, 2000). Bu bakımdan dağınık kimlik statüsüne sahip bireylerin daha fazla uyumsuz ve uygun olmayan risk alma tutumu sergiledikleri düşünülebilir. İçsel denetimi düşük seviyede olan bireyler aşırı duygusal depresif ve nevroitik kişilik özellikleri sergilemektedirler (Gençtan, 1998). Dağınık kimlik statüsünde olan bireyler kendilerini ve hayatı az sorguladıkları hatta hiç sorgulamadıkları, babanın saldırganca tutumu, annenin ihmali ve henüz kimlikle ilgili bir karara varmaması ve araştırma yapmaması gibi özellikler daha fazla risk alma tutumları sergilemelerine neden olabilmektedir (Eryüksel, 1987).
- IV. Moratoryum kimlik statüsündeki bireyler kriz yaşayan ve aynı zamanda araştırma davranışı sergileyen ama henüz bağlanmanın gerçekleşmediği bireylerdir. Kroger (2004), bu bireylerin kaygılı ve değişken duygu özellikleri olduğunu ifade etmektedir. Erikson, Moratoryum kimlik statüsünü bireylerin yetişkin rollerini almaya geçişte bir tür hazırlanma ve zaman kazanma dönemi olarak tanımlar. Bu dönem toplum tarafından bilinçli olarak verilir. Bireyler kesin

bağlanma yapmadan önce çeşitli seçenekleri dener. Bu süreçte bireyler kurallara, geleneklere, kurumlara karşı tepki içeren özerkleşme davranışları sergilerler (Morsümbül, 2013). Moratoryum kelimesi, ortada birçok çözülmemiş sorun olduğuna ve devam eden bir kişisel keşfe işaret etmektedir. Çevreleri ile mücadele içindedirler. Kişilerarası ilişkilerde değişken, belirsiz ve gergindirler. Genç ve ailenin beklentileri farklılık gösterir. Ahlaki olarak aşırı duyarlı ve kaygılıdır. Bu statüdeki bireyler sorularına cevap bulmak için aktif bir çaba içerisindedirler, araştırırlar, keşfederler ve farklı rolleri denerler (Kroger, 1989). Bütün bu özellikler göz önüne alındığında moratoryum kimlik statüsüne sahip bireylerin bu geçiş döneminde yaşamış oldukları sorunlar risk alma davranışlarına neden olabilmektedir. Eryavuz (2006) ergenlerle yaptığı çalışmada anne kabulü ya da annenin bireyle ilgilenme sorununun moratoryum kimlik statüsüyle ilişkili olduğunu bulmuştur. Annenin sıcaklığı ve sevgisi bireylerin kimliklerini karar verirken etkilemektedir. Annenin sıcak, ilgi gösteren, şefkatli davranışlarından yoksun olmanın bireylerin risk alma davranışlarını artırdığı söylenebilir. Moratoryum kimlik statüsünde bulunan bireyler kendilerinin kim olduğunu ve hayatlarının nereye gittiğini düşünen başarılı kimlik statüsüne sahip bireylere göre daha fazla risk alma tutumu gösterdikleri düşünülmektedir (Özmen ve Sümer, 2011). Sonuç olarak, başarılı ve ipotekli kimlik statüsündeki bireyler kendilerini çevreleri ile olan ilişkilerinde daha kontrollü davranış sergilediklerini değerlendirmektedirler. Dağınık ve moratoryum kimlik statüsüne sahip ergenler ise kendilerini çevreleyen dünyaya ve günlük meselelere karşı daha düşük kontrol duygusu hissetmekte olduğundan daha fazla risk aldıkları düşünülebilir.

Öneriler

Araştırma sonucunda, belirli alanlara özgü risk alma tutumları alt boyutları arasında erkeklerin kızlara göre daha fazla risk alma tutumları sergiledikleri bulunmuştur. Bu bakımdan erkek ve kız öğrencilerin toplum içerisinde sağlıklı özerkleşmesi ve daha olumlu risk alma tutumları geliştirmeleri için risk almaya yönelik önleyici programlar hazırlanmasında cinsiyetin dikkate alınması önerilebilir. Bireyler kimlik yapılarını oluşturma sürecinde risk alma davranışları sergilemektedirler. Bu yüzden ebeveynlerin, uzmanların ve eğitimcilerin bireylerin risk alma tutumlarını kimlik gelişimi açısından değerlendirmesi yararlı olabilir. Özellikle yurt dışındaki araştırmalar dikkate alındığında belirli alanlara özgü risk tutumları ile öz saygı, iç-dış denetim odağı, kişilik faktörleri ve bağlanma stilleri gibi değişkenlerin incelenmesinde yarar vardır.

Referanslar

- Adams, G.R. (1992). Introduction and overview. In G. R. Adams & R. M. Montemayor (Eds.), *Adolescent Identity Formation*(pp. 1-8). Newbury Park: Sage.
- Adams, G.R., & Fitch, S. A. (1992). Psychological environments of university departments: Effects on college student's identity status and ego stage development. *Journal of Personality*, 44(6), 1266-1275.
- Ağyar, E., & Dağdelen, B. (2008). Spor bahis oyunu iddaa'ya yönelik tüketici analizi (Antalya Örneği). *11. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi Bildirileri*, 1110-1112.
- Akdağ, M., & Güneş, H. (2002). Kopya çekme davranışları ve kopya çekmeye ilişkin tutumlar. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 31(13), 300-334.
- Aktaş, İ., & Erhan, E. S. (2015). Spor yapan ve spor yapmayan bireylerin benlik saygısı ve risk alma düzeylerinin incelenmesi (Erzurum ili örneği). *Sportif Bakış: Spor ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2 (2), 40-51.
- Aksüt, M. & Batur, Z. (2007). İnternet perspektifinde ergenlerin sosyalleşme ve iletişim kurma süreci. *Akademik Bilişim '07 - IX. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri*, 440-446.
- Arabzadeh, M., Bayanati, M., Nikdel, F., Nadery, M. S., & Naimi, G. (2012). The relationship of internet addiction with loneliness and identity styles. *Journal of Science Today's World*, 1(3), 59-

70.

- Archer, S.L. (1989). The lower age boundaries of identity development. *Child Development*, 53(22), 1551-1556.
- Arslan, C., Hamarta, E., Özyeşil, Z., & Saygın, Y. (2011). Üniversite öğrencilerinde yalnızlığın kimlik statüleri açısından incelenmesi. *Ahmet Keleşoğlu Education Faculty Journal*, 31(15), 89-99.
- Arnett, J. J. (2007). Emerging adulthood. *American Psychologist*, 5(55), 469-480.
- Akman, Y. (2007). Identity status of Turkish University students in relation to their evaluation of family problems. *Social Behavior and Personality*, 35(1), 79-88.
- Bacanlı, H. (2009). *Eğitim psikolojisi*. Ankara: Asa.
- Bacanlı, F. (2012). An examination of the relationship amongst decision-making strategies and ego identity statuses. *Education and Science*, 37(163), 18-28.
- Berzonsky, M. (1994). Ego identity status and identity processing orientation: The moderating role of commitment. *Journal of Research in Personality*, 28(11), 425-435.
- Berzonsky, M. D., & Kuk, L. S. (2000). Identity status, identity processing style, and the transition to university. *Journal of Adolescent Research*, 15(4), 81-98.
- Bradley, G., & Matsukis, P. (2000). Identity status and youth recklessness. *Youth Studies Australia*, 19(3), 48-53.
- Brauner, N. & Shacham, M., (1998). *Math and Compo in Simulation*. 44, 603-610.
- Chiu, S. I., Lee, J. Z., & Huang, D. H. (2004). Video game addiction in children and teenagers in Taiwan. *CyberPsychology & Behavior*, 7(5), 571-581.
- Cevizci, A. (2002). *Etiğe giriş*. İstanbul: Paradigma.
- Ceyhan, E. (2010). Problemlerle internet kullanım düzeyi üzerinde kimlik statüsünün, internet kullanım amacının ve cinsiyetin yordayıcılığı. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 10(3), 1323-1355.
- Clancy, M.C. & Dollinger, S. J. (1993). Identity, self, and personality: Identity status and the five factor model of personality. *Journal of Research on Adolescence*, 3(3), 227-245.
- Çamur, D., Üner, S., Çilingiroğlu, N., & Özcebe, H. (2007). Bir üniversitenin bazı fakülte ve yüksek okullarında okuyan gençlerde bazı risk alma davranışları. *Toplum Hekimliği Bülteni*, 26(3), 32-38.
- Çelen, H.N. (2007). *Ergenlik ve genç yetişkinlik*. İstanbul: Papatya.
- Çetin, F. (2011). Örgüt içi girişimcilikte özyeterlik algısı ve kontrol odağının rolü. *Business and Economics Research Journal*, 3(2), 69-85.
- Çetin, F. (2011). Örgüt içi girişimcilikte özyeterlik algısı ve kontrol odağının rolü. *Business and Economics Research Journal*, 3(2), 69-85.
- Dabak, S., Sunter, A. T., Canbaz, S., & Peksen, Y. (2010). Risky behavior prevalence among Ondokuz Mayıs University students. *Türkiye Klinikleri*, 30(3), 838-846.
- Deniz, N. (2011). *Liseye devam eden ergenlerin risk alma davranışları ile mükemmeliyetçilik düzeyleri arasındaki ilişki*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Erikson, E. H. (1968). *Identity: Youth and crisis*. New York: Norton.
- Erikson, E. H. (1984). *İnsanın sekiz çağı* (T.B. Üstün, Çev.). Ankara: Birey ve Toplum.
- Erden, M., & Akman, Y. (2002). *Gelişim ve öğrenme*. Ankara: Arkadaş.
- Eryavuz, A. (2006). *Çocuklukta algılanan ebeveyn kabul veya reddinin yetişkinlik dönemindeki yakın*

- ilişkiler üzerindeki etkileri.* Doktora Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Eryüksel, G. (1987). *Ergenlerin kimlik statülerinin incelenmesine ilişkin kesitsel bir çalışma.* Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Emily, P. G., Forehand, R., Colletti, C. J. M. & Rakow, A. (2009). The role of anxiety/depression in the development of youth high risk behaviors: An examination of two competing hypotheses in a sample of African-American, single mother families. *Journal of Psychopathological Assessment*, 32(15), 340-346.
- Gençtan, E. (1998). *Psikanaliz ve Sonrası.* İstanbul: Remzi.
- Gonzales, J., & Tiffany, F. (1994). Adolescents perceptions of their risk taking behavior. *Adolescence*, 29(13), 701-711.
- Gönül, E. (2008). *Kimlik statülerinin 22-30 yaşlar arasındaki genç yetişkinlerin yaşadığı kaygı düzeyi ile ilişkisi.* Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Gullone, E., & Moore, S. (2000). Adolescent risk taking and the five factor model of personality. *Journal of Adolescence*, 23(17), 393-407.
- Gülgez, Ö. (2007). *Lise öğrencilerinin olumsuz risk alma davranışlarının psikolojik belirtiler, yaş ve cinsiyet değişkenleri açısından incelenmesi.* Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Gültekin, F. (2000). *Lise öğrencilerinin kendini açma davranışlarının kimlik gelişim düzeyleri açısından incelenmesi.* Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Gürbüz, F. (1989). Değişken takımları arasındaki ilişkilerin kanonik korelasyon yöntemi ile araştırılması. *Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 55(33), 35-44.
- Gürbüz, S., & Şahin, F. (2015). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri.* Ankara: Seçkin.
- Hablemitoğlu, Ş., & Yıldırım, F. (2009). *Risk çağı ve gençler.* Ankara: Eflatun.
- Hair, J. F., Jr., Anderson, R. E., Tatham, R. L. and Black, W. C. (1995) *Multivariate Data Analysis*, 3rd ed, Macmillan Publishing Company, New York
- Hewitt, J. D., Regoli, R. M., & Kierkus, C. A. (2006). Adolescent risk-taking as a justification for paternalistic legal policy. *Justice Policy Journal*, 3(2), 2-31.
- Johnson, R. A., & Wichern, D. W. (1992). *Applied multivariate statistical analysis.* Englewood Cliffs, N.J: Prentice Hall.
- Jessor, R. (1991). Risk behavior in adolescence: A psychosocial framework for understanding and action. *Journal of Adolescent Health*, 12(3), 597-605.
- Korkmaz, A. (2000, Ocak-Şubat-Mart). Yükseköğretim gençliğinin problemleri. *Milli Eğitim (Eğitim-Sanat-Kültür)*, 145. <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/145/1.html> (15.07.2016) sayfasından erişilmiştir.
- Kalkan, M., B. (2001). Üniversite öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi, *Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(4), 76-91.
- Kalaycı, Ş. (Ed.) (2006). *SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri.* Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- Kaya, L. (2008). *Birden fazla değişken içeren setler arasındaki ilişkinin kanonik korelasyon analizi ile belirlenmesi.* Yüksek Lisans Tezi, Harran Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Şanlıurfa.
- Kroger, J. (1989). *İdentiyet in adolescence: the balance between self and other.* London: Sage.
- Kroger, J. (2000). *Discussions on ego identity.* U.S.: Lawrence Erlbaum.

- Kroger, J. (2004). Ego identity status research in the new millennium. *International Journal of Behavioral Development*, 24, 145-149.
- Kroger, J. (2004). Identity in adolescence: The balance between self and other. *Adolescence and Society Series*, 15(7), 36-51.
- Lamborn, S. D., Mounts, N. S., Steinberg, L. D. & Dornbusch, S. M. (1991). Patterns of competence and adjustment among adolescents from authoritative, authoritarian, indulgent, and neglectful families. *Child Development*, 62(25), 1049-1065.
- Lavery, B., Siegel, A. W., Cousins, J. H., & Rubovits D. S. N. (1993). Adolescent risk-taking: An analysis of problem behavior in children. *Journal of Experimental Child Psychology*, 55(35), 277-294.
- Levenson, M. R. (1990). Risk-taking and personality. *Journal of Personality and Social Psychology*, 58(6), 1073-1080.
- Lewis, H. L. (2003). Differences in ego identity among college students across age, ethnicity, and gender. *An International Journal of Research*, 3(2), 159-189.
- Lewis, T. F. (2006). Discriminating among levels of college student drinking through an Eriksonian theoretical framework. *Journal of Addictions and Offender Counseling*, 27(10), 28-45.
- Marcia, J. E. (1980). Identity in adolescence. In J. Adelson (Ed.). *Handbook of adolescent psychology* (pp. 159-187). New York: Wiley.
- Marcia, J. E. (1994). *Ego Identity and object relations*. In J. M. Masling & R. F. Bornstein (Eds.), *Empirical perspectives on object relations theory* (pp.61-91). Washington, DC: American Psychological Association.
- Moore, S., & Gullone, E. (1996). Predicting adolescent risk behavior using a personalized cost-benefit analysis. *Journal of Youth and Adolescence*, 25(11), 343-359.
- Morsümbül, Ü. (2005) *Ergenlikte kimlik statülerinin bağlanma stilleri, cinsiyet ve eğitim düzeyi açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Morsümbül, Ü., & Tümen, B. (2008). Ergenlik döneminde kimlik ve bağlanma ilişkileri: kimlik statüleri ve bağlanma stilleri üzerinden bir inceleme. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 15(1), 25-31.
- Morsümbül, Ü. (2013a). Beliren yetişkinler mi, beliren üniversiteli yetişkinler mi? Risk alma ve kimlik biçimlenmesi üzerinden bir inceleme. *İlköğretim Online Dergisi*, 12(3), 873-885.
- Morsümbül, Ü. (2013b). Ergenlikte kimlik statüleri ve risk alma arasındaki ilişki. *İlköğretim Online Dergisi*, 8(4), 347-355.
- Matsuba, M. K. (2006). Searching for self and relationships online. *Cyberpsychology & Behavior*, 9(3), 275-284.
- Muuss, R. E. (1988). *Theories of adolescence*. New York: Graw-Hill.
- Oskay, G. (1997). Üniversite öğrencilerinin kimlik gelişim düzeylerinin buldukları fakülte ve anabilim dallarına göre incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(4), 63-73.
- Ögel, K., Dönmez, E., Eke, C., Erol, B., & Taner, S. (Eds.). (2007). *Riskli davranışlar gösteren çocuk ve ergenler: Alanda çalışanlar için bilgiler*. İstanbul: Ajans Plaza.
- Öner, E. (2009). *Belirli alanlara özgü risk tutumları ölçeği'nin Türk üniversite öğrencilerine uyarlanması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özcebe, H.H. D., İnal, B., Haznedaroğlu, D. & Bertan, M. (2014). Üniversite öğrencilerinin nargile

- içme davranışları ve ilişkili sosyodemografik özellikleri. *TAF Prev Med Bull*, 13(1),19-28.
- Özçomak, M.S., & Demirci, A. (2010). Afrika Birliği ülkelerinin sosyal ve ekonomik göstergeleri arasındaki ilişkinin kanonik korelasyon analizi ile incelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(1), 261-274.
- Özdamar, K. (2004). *Paket programlar ile istatistiksel veri analizi*. İstanbul: Kaan.
- Özgüven, İ.E. (1992). Üniversite öğrencilerinin sorunları ve başetme yolları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(3), 5-13.
- Özkürküçü, B., & Çorapçıoğlu, A. (1998). Cezaevinde yalnızlık ve yalnızlığın depresyonla ilişkisi. *Kriz Dergisi*, 6(1), 21-31.
- Özmen, O., & Sümer, Z. H. (2011). Predictors of risk-taking behaviors among Turkish adolescents. *Personality and Individual Differences*, 50(24), 4-9.
- Pala, S. (2007). *Madde bağımlısı olan ergenlerin kimlik statülerinin belirlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Santrock, J. (2011). *Yaşam boyu gelişim gelişim psikolojisi*. (G. Yüksel, Çev.). Ankara: Nobel.
- Santrock, J. (2013). *Ergenlik*. (D.M. Siyez, Çev.). Ankara: Nobel.
- Sharma, S. 1996. *Applied Multivariate Techniques*. Canada: John Wiley & Sons
- Sherry, A., & Henson, R. K. (2005). Conducting and interpreting canonical correlation analysis in personality research: A user-friendly primer. *Journal of Personality Assessment*, 84(1), 37-48.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2015). *Using multivariate statistics*. Boston: Pearson.
- Tatlıdil, H. (1996). *Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistiksel Analiz*, Akademi, Ankara.
- Temel, Z. F., & Aksoy, B.A. (2001). *Ergen ve gelişimi*. Ankara: Nobel.
- Trimpop, R.M. (1994). *The psychology of risk taking behavior*. Amsterdam: Elsevier.
- Uçan, A. & Kıran-Esen, B. (2015). Ergenlerin öznel iyi oluşlarının toplumsal konum ile ilgili risk alma değişkenine göre incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2).
- Uçar, N. (1999). *Coralates of suicide ideation and relation to ego identity status among adolescents*. Master's Thesis, The Middle East Technical University, Ankara.
- Waterman, A. S. (1992). Identity as an aspect of optimal psychological functioning. In G. R. Adams, T. P. Gullotta, & R. Montemayor (Eds.), *Adolescent identity formation: Advances in adolescent development* (pp. 50-72). Newbury Park: Sage.
- Weber, E. U., Blais, A.R. & Betz, E. (2002). A domainspecific risk-attitude scale: Measuring risk perceptions and risk behaviors. *Journal of Behavioral Decision Making*, 15(6), 263-290.
- Vertzberger, Y.I. (1998). *Risk taking and decision making*. America: Stanford University.
- Yeşilyaprak, B. (2005). *Gelişim ve öğrenme psikolojisi*. Ankara: Pegem.
- Yılmaz, T. (2000). *Ergenlerde risk alma davranışlarının incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Zuckerman, M. (1990). The psychophysiology of sensation seeking *Journal of Personality*, 58(1), 313-345.

Extended Abstract

Young people who have a wide variety of roles in society sometimes want to make their own wishes, and they resist to do what they do not want. Younger individuals, in some cases refusing to receive advice

from adults, decide freely and intuitively and, in some cases, exhibit self-imposed behavior. This period in which young individuals are involved is a time when the individual has entered the final stages of identity formation and seeks identity with himself. According to Arnett (2007, p. 73), although the identity-related constructions begin with adolescence, basic researches and experiences also take place during adulthood. Based on Erikson's, Levinson's and Keniston's approaches to human development, the period between 18 and 25 years was defined as the transition from adolescence to adulthood (Deniz, 2011).

Risk is the sum of the factors that can hinder the individual's sociological and psychological processes. Risk taking behavior, on the other hand, is a very different behavior and behaves as a developing or non-developing behavior affected by a person's cognitive, physical, emotional, psychosocial development (Trimpop, 1994). We can define the individual as an attitude of voluntary risk taking that impedes the process of becoming adults and endangers the positive developmental characteristics (Vertzberger, 1998). It should not be forgotten that young individuals are in a critical period in terms of exhibiting risky attitudes in the process of becoming adults and developing their identity. During the university period, it is seen that the individuals are in different interactions, attempting to adapt to new academic and social conditions, adapting to identity formation process, independence in social freedoms, questioning relations with friends and opposite sex, and sometimes attempting risky behaviors that they have not tried before (Yeşilyaprak, 2005). Marcia was interested in the measurability and observability of the identity process that Erikson put it (Celen, 2007). Marcia addressed the identity process like Erikson as a lifetime, mentioning that the identity structure is dynamic, not static (Marcia, 1980). Marcia's identity model identifies four identities by considering options, attachment variables, and internal investments. These are achievement, moratorium, for closure and diffusion identity statuses (Morsünbül and Tümen, 2008). When looking at the risk taking attitude in terms of identity statuses, it establishes healthy connections in the fields of business and ideology in the lives of individuals in the status of achievement identity. Individuals make their own choices and know that their choices are aware of what they are doing. Stress, anxiety, and other negative attitudes to cope with behavior is more successful than other identity statuses. Individuals with a healthy connection and high ego-defense strength are less likely to exhibit risk taking attitudes. Individuals in the for closure identity status are less likely to show risk-taking attitudes than other diffusion and moratorium identity statuses in life with less authority figures. The individuals in this status are environmentally oriented and cannot bear the responsibility of their own freedoms. There are no curiosities to explore different things. For this reason, individuals have less risky attitudes than other identity statuses. The moratorium causes the individuals in the identity status to exhibit risk taking attitudes against the authority figures during the process of identity creation. Individuals in the moratorium on identity status are unable to compromise on the will of their parents and the individuals in their vicinity. For this reason, they struggle against their environment and become indefinite and frustrated in interpersonal relations. Therefore, it can be high that individuals exhibit their risk taking attitudes. Individuals with a diffuse identity tend to resort to risk taking attitudes when they want to be away from authority figures who are not very interested in identity formation. (Marcia, 1980; Archer & Waterman, 1990; Marcia, 1994). Individuals with a diffuse identity may exhibit risk taking attitudes to reduce the anxiety of the identity structuring process (Çelen, 2007). As a result, the examination of the relationship between the risk of taking the risk and the process of identity structuring of young people may be a guide to the study of the risk taking attitude. It is thought that it will guide the planning of preventive and mental health services for the people who take risks more effectively. It is also expected that the relationship between the risk taking attitude of individuals and their identity statuses will contribute to increase the quality of psychological and social services. Therefore; it is aimed to examine the relationship between risk taking attitudes of university students and identity statuses and some demographic variables.

The research group of this research were volunteer students participating in the research that is being studied in the central campuses of Middle East Technical University (ODTÜ), Gazi University, Ankara University, Hacettepe University and Erciyes University in the spring semester 2015-2016 academic year. The research group consists of a total of 1417 students studying in various departments of Gazi University, Hacettepe University (ODTÜ), Ankara University and Erciyes University. STATA 13.0 and SPSS 16 statistical package programs were used in the analysis of the data. As the data showed normal

distribution, t test, one way analysis of variance (ANOVA) test was used in independent groups to determine the difference between the groups. Canonical correlation analysis was used to determine the relationship between students' specific risk taking behaviors and extended ego identity statues, as well as the presence of multiple dependent-independent variables in this study and the relationship between two sets of variables.

As a result of the research, it was found that among sub-dimensions of risk taking attitudes specific to specific areas, males exhibited more risk taking attitudes than females. In this respect, gender considerations can be suggested in the preparation of risk-taking preventive programs to promote healthy autonomy of male and female students in the community and more positive risk taking attitudes. Individuals are exhibiting risk taking behaviors in the process of creating identity structures. Therefore, it may be useful for parents, experts and educators to evaluate the risk taking attitudes of individuals in terms of identity development. Particularly when considering research abroad, it is useful to examine variables such as self-esteem, internal / external audit focus, personality factors, and attachment style, which are specific to specific areas of risk attitudes.